

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK VI
VOLUME VI

ŠTEVILKA 26
NUMBER 26

DECEMBER 1985
DECEMBER 1985

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Jugoslavija
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia, Yugoslavia

naslov uredništva
editorial address

61000 Ljubljana, Langusova 10

urednik
editor

Iztok Geister
64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064 47170

uredniški svet
editorial council

Iztok Geister, Janez Gregori, Boris Kryštufek,
dr. Sergej D. Matvejev, Dare Šere,
dr. Andrej Župančič

oblikovalec
designer

Iztok Geister

tipkanje
typing

Elizabeta Beševič

lek torja
readers

Jarko Kovačič (za slov.-for slov.)
Henrik Čiglič (za angl.-for engl.)

tisk
print

Sitotisk Janja Andrej Košir
Žeškova 5, Kranj

cena
price

100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE - JUGOSLAVIJA BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA - YUGOSLAVIA

naslov
address

Langusova 10, 61000 Ljubljana

predsednik
president

Rudolf Tekavčič
61351 Brezovica 350, tel.: 061 653506

podpredsednik
vicepresident

Dr. Andrej Župančič
Veselova 10, 61000 Ljubljana,
tel.: 061 216974

tajnik
secretary

Tomi Trilar
Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj

blagajnik
treasurer

Dare Šere
Glinško va ploščad 12, 61000 Ljubljana
tel.: 061 348274

žiro račun

50101 - 678 - 73884

izvršilni odbor

Franc Bračko, Janez Gregori, Peter Grošelj,
Dr. Sergej D. Matvejev, Slavko Polak,
Andrej Sovinc, Dare Šere, Borut Štumberger,
Rudolf Tekavčič, Tomi Trilar, Dr. A. Župančič

letna članarina

800 din za posameznike (400 din za di-
jake in študente) in 2.000 din za usta-
nove.

Pojavljanje triprstega galeba *Rissa tridactyla* na Štajerskem Appearance of the Kittiwake *Rissa tridactyla* in the Slovene region of Štajersko

Kakšna sila žene vse živo v neznan tuj in nevaren svet, da za ceno življenja širi meje svojega areala? Na poti jih ne zaustavi ne mraz ne vročina. Le pomanjkanje hrane, ki mu sledi vse večja izčrpanost organizma, povzroči smrt pogumnega avanturista.

K nam prihaja tak avanturist-triprsti galeb. Je prebivalec hladnih severnih krajev, ki večino življenja preživi na odprtem morju. Kolonije gnezdi jo na skalnih policah na britanskem otočju, obalah severovzhodne Evrope, Islanda in Grenlandije. Triprsti galeb se delno seli, prezimuje na Atlantiku med 40 in 60 stopinjami severne geografske širine, pa tudi na Severnem morju in zahodnem delu Sredozemskega morja do italijanskega škornja.

Iz zgodovine ornitoloških opazovanj na Slovenskem je znano, da je Schiavuzzi opazoval triprstega galeba 24.2.1879. leta v Piranu. Triprstega galeba v svojih delih omenjata tudi Freyer (1842) in Schulz (1890). Prirodoslovni muzej Slovenije hrani v svoji zbirki meh samice iz Žumberka z datumom 4.5.1879. V Hrvatski nedaleč od meje s Slovenijo je Hirtz v kraju Žumberak opazoval triprstega galeba prav tako leta 1897.

22. Triprsti galeb na gnezdu na otoku Helgoland, april 1974 (I. Geister)
22. Kittiwake at the nest found on the Helgoland Island, April 1974 (I. Geister)

Novejša opazovanja:

1) 13.9.1981 je primerek triprstega galeba opazoval Gordan Ljkač na Ormoškem jezeru.

2) 29.11.1984 sva skupaj z B. Štumbergerjem opazovala triprstega galeba na zapornicah Ptujkega akumulacijskega jezera. Borut je ob rej prilžnosti posnel več uspešnih fotografij. Tega galeba sva opazovala do 25.12.1984.

3) Triprstega galeba sva z B. Štumbergerjem opazovala 29.11.1985 na železniškem mostu čez Dravo na Ptujju.

4) 6.12.1985 sem prav tako na mostu čez Dravo opazoval primerek triprstega galeba.

5) Pri kartiranju ornitofavne slovenjehorskih ribnikov 13.12.1985, smo ekipa v sestavi J. Gregori, F. Janžekovič in D. Šere pri zgornjem Perniškem jezeru našli kadaver triprstega galeba.

6) 28.12.1985 smo I. Geister, F. Janžekovič, V. Lašič, B. Štumberger in ekipa RTV Ljubljana pri snemanju ornitofavne Ptujkega jezera našli kadaver triprstega galeba.

23. Triprsti galeb, odrasli primerek v letnem perju, april 1974 (I. Geister)
23. Kittiwake, a fullgrown specimen in breeding plumage, Helgoland Island, April 1974 (I. Geister)

Vsi opazovani galebi (od leta 1981) so bili mladostni, v prvem zimskem perju. Opazovani so bili kmalu po ciklonu, po občutemen poslabšanju vremena.

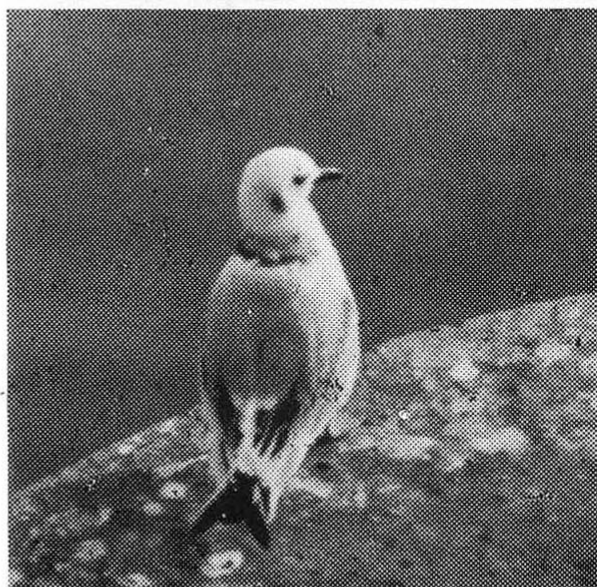
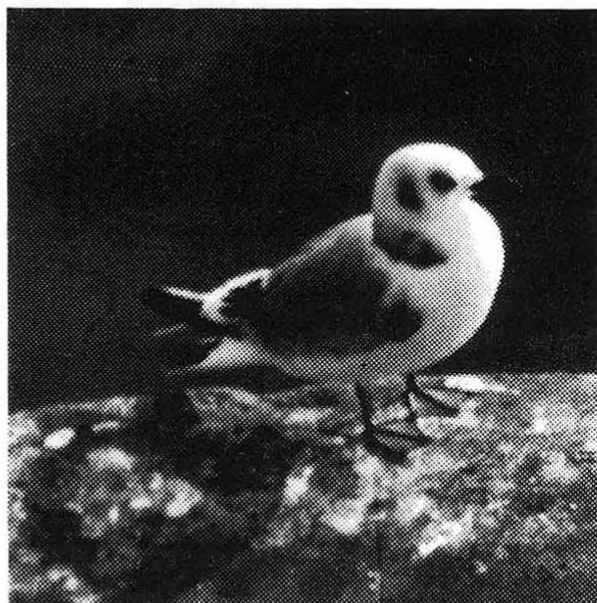
Triprsti galeb je po velikosti med rečnim *Larus ridibundus* in sivim *Larus canus* galebom.

Pri prvoletnem zimskem perju je spodnja stran perutnic snežno bela. Zgornja stran pa siva, prvih nekaj primarnih letalnih peres in krovcev je črnih. Črna proga poteka od zapestnega sklepa po sredi celotne peruti do trupa in ob bokih do konca perutnice. Za determinacijo zelo značilen znak je črn tilnik. Kljun je črn, prav tako noge. Pri mladostnih je rep opazno vilast (urezan) s črnim robom, kar ni značilno za odraslo ptico, ki ima rahlo zaokrožen rep brez črnega roba. Četrty prst je zakrnel, od tod tudi ime triprsti galeb, videti je kot bradavica. Odrasel triprsti galeb je zelo podoben sivemu galebu. Morda je to eden od vzrokov, zakaj so bili vedno opazovani le mladostni primerki. Zamenjava odraslega triprstega z odraslim sivim galebom ni izključena.

Morda so pa le mladostni še neizkušeni in zaletavi galebi posnemali Bachovega Jonatana Livingstona.

LITERATURA

- Božič, I. (1983): Ptici Slovenije, Ljubljana.
- Freyer, H. (1842): Fauna der in Krain bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien und Fische, Laibach.
- Gregori, J., I. Krečič (1979): Naši ptici, Ljubljana.
- Lukač, G. (1984): Ekskurzija na Ormožko akumulacijsko jezero, *Acrocephalus* 19-20, st. 20. Ljubljana.
- Matvejev, S.D., V.F. Vasič (1973): Catalogus faunae Jugoslaviae, Aves IV/3. Ljubljana.
- Schiavuzzi B. (1879): Sulla comparsa del "Larus tridactylus, Linné", Estratto del Bollettino della seceze naturali N.S., Annata V.
- Schulz, F. (1890): Verzeichnis der in bischer in Krain beobachteten Vögel, Laibach.

- 24., 25. Triprsti galeb, prvoletni primerki v zimskem perju, Ptujsko jezero, november 1984 (B. Štumberger)
- 24., 25. Kittiwake, a first year specimen in off-season plumage, Lake Ptuj, November 1984 (B. Štumberger)

SUMMARY

The first observations of the Kittiwake in Slovenia were made and recorded in 1879. Since then nothing was recorded for quite a number of years; this indicates a poor cognition of this species in the past. From 1981 to 1985 the Kittiwake was observed, however, six times in the region of Štajersko, i.e. around various reservoirs. All the observed specimens were immature.

Franč Janžekovič
Bukovci 27
62281 Markovci pri Ptuj

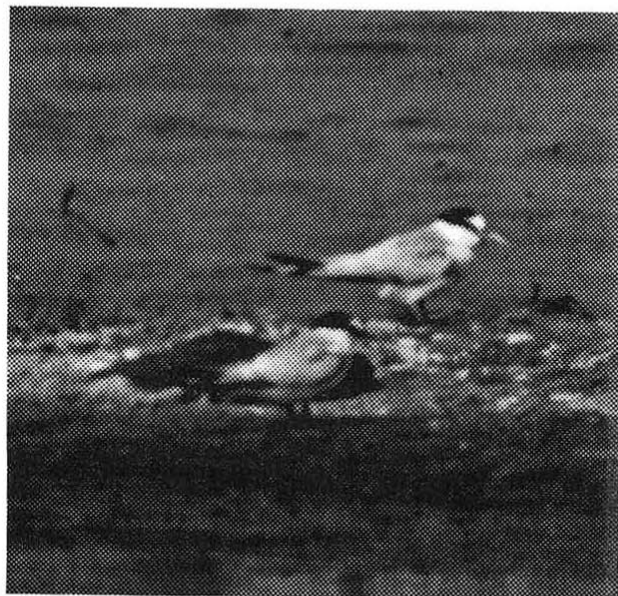
Mala čigra *Sterna albifrons* gnezdí v Sečoveljskih solinah Little Tern *Sterna albifrons* breeds at the Sečovlje Salt-works

Dne 18.5.1985 sem bil s kolegi M. Miklavcem, L. Lipejem in G. Palčičem na Sečoveljskih solinah. Odpravili smo se na gnezdišče navadne čigre *Sterna hirsundo* in beločelega deževnika *Charadrius alexandrinus*. Ko smo pregledovali nasip, na katerem gnezdi ta omenjeni vrsti, smo presenečeni opazovali par malih čiger, ki je krožil nad nami. Porodila se nam je misel, da morda mala čigra nekje v bližini tudi gnezdi. Vendar brez uspeha, kljub pregledu lokalitete nismo našli morebitnega gnezda. 31.5.1985 sem se sam odpravil v Sečoveljske soline, z namenom, da fotografiram navadno čigro in beločelega deževnika.

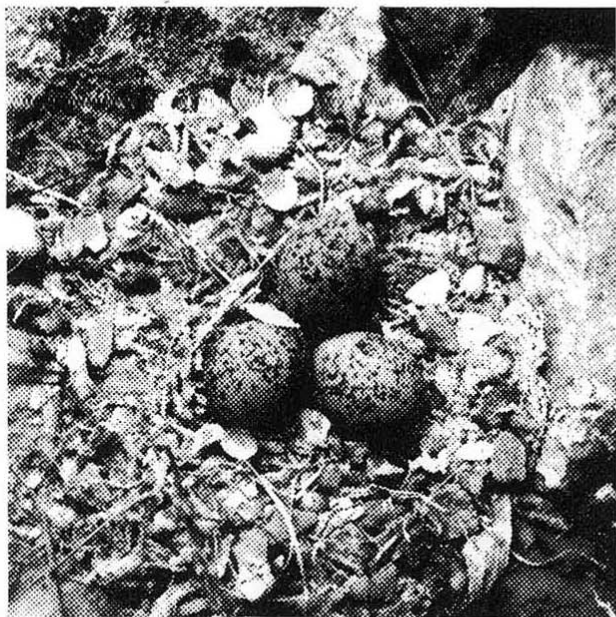
Ko sem postavljaj šotor na nasipu, sem se moral nakajkrat vrniti na Piketo po stvari, ki sem jih tam pustil, obenem pa ugotovil, da sem dvakrat spregledal "deževnikovo" leglo, zato sem ob njem naredil možica. Ko sem fotografiral navadno čigro, sem iz šotora opazoval prave pretepe med malimi in navadnimi čigrami. Kasneje sem šotor prestavil in poskušal sem s fotografiranjem beločelega deževnika. Ko sem skozi odprtino v šotoru pričakoval prihod deževnika na gnezdo, sem v ozadju (kaki 8 m stran) opazil malo čigro, ki se je spustila na "deževnikovo" gnezdo in tam vztrajno sedela. Ko sem opazil, da z deževnikom ne bo nič, sem vzel eno deževnikovo jajce in se napotil k čigrinem gnezdu. Zdaj je bilo šele moč videti, da so čigrina jajca nekoliko manjša od deževnikovih, po barvi so bolj podobna jajcem navadne čigre, saj pike in lise niso tako ostre in temno rjave barve kot pri beločelem deževniku. Karakteristična je tudi lega jajc; medtem ko leže jajca male čigre v gnezdu vzporedno, leže deževnikova v rozeti. Slej ko prej pa opazimo tudi temeljno razliko v samem gnezdu: deževnikovo je plitva kotanjica med kamenčki in školjčnimi lupinicami, čigrino pa je zneseno iz morske trave in je potentakem, za razliko od deževnikovega, gnezdo v pra vem pomenu besede.

26. Peščen greben v opuščenem bazenu Sečoveljskih solin, kjer so leta 1985 gnezdili beločeli deževnik, navadna in mala čigra (I. Geister)
26. Sandy crest in an abandoned salt-pan of the Sečovlje Saltworks, where a Kentish Plover, a Common Tern, and a Little Tern bred in 1985 (I. Geister)

27. Gnezdeči par malih čiger v Sečoveljskih solinah, maj 1985 (M. Miklavec)
27. A breeding pair of the Little Tern species at the Sečovlje Salt-works, May 1985 (M. Miklavec)

28. Leglo beločelega deževnika v Sečoveljskih solinah, 5.6.1985 (I. Geister)
 28. A clutch of the Kentish Plover at Sečovlje Salt-works, June 5th, 1985 (I. Geister)

5. in 6.1985 se je v družbi z N. Križnarjem, ki pripravlja dokumentirani film o propadu Sečoveljskih solin, mudil na omenjenem predelu I. Geister. Jajca male čigre je našel že mrzla in v dveh dneh ni bilo videti ptice na gnezdu. Zadrževala se je, trdovratno in pritajeno, nekaj deset metrov vstran, na ilovnatem grebenu, ki leži pravokotno na glavni peščeni greben, kjer gnezdi jo ostale ptice.

12.7.1985 so bili na gnezdišču D. Ota, M. Miklavac in B. Mozetič ter opazovali par malih čiger pri hranjenju mladiča. Jajca prvega zaroda so bila še vedno v gnezdu.

Sečoveljsko gnezdišče je tretje znano gnezdišče male čigre v Sloveniji, in prav je, da so bili storjeni prvi koraki za zavarovanje tega predela. Tudi sam se zavzemam za to, da se v mesecih maju in juniju strogo prepove dostop na gnezdišče vsem nepoklicanim.

SUMMARY

In 1985 a Little Tern apparently bred in the colony of the Kentish Plover and the Common Tern. This is the third known breeding of this species in Slovenia. The first nest was as a matter

29. Leglo male čigre v Sečoveljskih solinah, 5.6.1985 (I. Geister)
 29. A clutch of the Little Tern at the Sečovlje Salt-works, June 5th, 1985 (I. Geister)

of fact abandoned, but later it was noted how a young was fed by its parents. A proposal for protection of this breeding colony has therefore been made, for due to a small number of breeding pairs and the intended revitalization of this part of the salt-works it is seriously threatened.

Iztok Škornik
 Krožna 10
 65000 Koper

Samo slepec ne vidi dlake
 že v jajcu.

Hueli Ši,
 pred 2300 leti

Predlog za zavarovanje dela Sečoveljskih solin A proposal for protection of a part of the Sečovlje Salt-works

Leta 1983 se je majhni gnezditveni koloniji beločelega deževnika *Charadrius alexandrinus* v brezimnem bazenu zahodno od ustja kanala Piketo v Sečoveljskih solinah pridružila kolonija navadne čigre *Sterna hirundo*. Letos pa se je tema dvema vrstama pridružila nova gnezdilka mala čigra *Sterna albifrons*. Tako so bila 5.6.1985 na ozkem nasipu, ki sporedno s Piketom prečka bazen, najdena štiri gnezda navadne čigre (eno zapuščeno, eno z zapuščenim jajcem, eno s tremi jajci in eno z dvema jajcema in enim mladičem), tri gnezda beločelega deževnika (eno zapuščeno, dve s tremi jajci) in eno gnezdo male čigre (s tremi jajci). Najmanjša razdalja med dvema gnezdoma je znašala 12 metrov.

Kot sem lahko preveril v bližnji okolici oziroma na vsem ozemlju solin zahodno od osrednjega kanala Dragonja, 1985. ni gneznila nobena od imenovanih treh vrst izven omenjenega bazena, čepravno je bilo po pripovedovanju obalnih ornitologov (Palčič,ustno) v letu 1984 najdenih 11 gnezd navadne čigre v sosednjem bazenu severovzhodno od kanala Piketo.

Zaradi redkosti teh treh vrst ptic v Sloveniji, zelo omejene gnezditvene lokalitete in velike potencialne ogroženosti predlagam, da se brezimni bazen ob Piketu (glej zemljepisno karto) najstrožje zavaruje, kar pomeni, da se v obdobju gnezdenja v mesecih maju in juniju prepreči dostop do gnezdišč, skozi vse leto pa kakršnokoli ornitološko neutemeljeno poseganje v ta prostor.

Predlog utemeljujem z navedbo doslej znanih podatkov o gnezdenju teh vrst v Sloveniji, zbranih v okviru ornitološkega atlasa v letih 1979-1985.

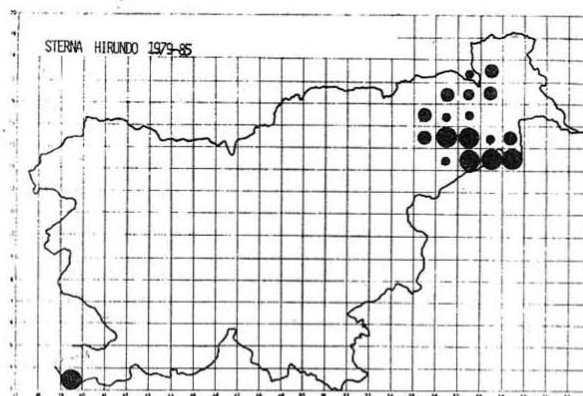
Sterna hirundo

Prva gnezditvena kolonija navadne čigre je bila v novejšem času odkrita leta 1979 na umetnem otoku ptujskega akumulacijskega jezera. Leta 1984 je

bilo na njem najdenih med drugim tudi 89 gnezd navadne čigre. Da kolonija ne bi propadla, ornitologi vsako leto otok očistijo vegetacije. Leta 1984 je bil otok zaščiteno z odločbo lovskega inšpektorja občine Ptuj.

Druga gnezditvena kolonija je bila najdena leta 1981 v lagunah za odpadne vode ormoške tovarne sladkorja v neposredni bližini ormoškega akumulacijskega jezera. Gnezdišče je zaradi sukcesivnega zaraščanja po dveh letih propadlo.

Leta 1983 v Sečoveljskih solinah odkrita kolonija je torej tretja znana lokaliteta te vrste čigre v Sloveniji. Leta 1983 je bilo najdenih 9 gnezd.

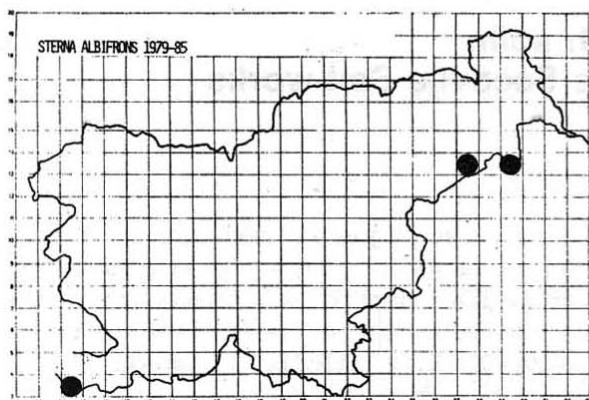
Slika 1: Gnezditvena razširjenost navadne čigre v Sloveniji (vir:OAS)
Figure 1: Breeding distribution of the Common Tern in Slovenia (OAS)

LITERATURA

- Škornik, I. (1983): Navadna čigra *Sterna hirundo* gnezdi v Sečoveljskih solinah. *Acrocephalus* IV, št.16, str.32.
Janžekovič, F., Štumberger, B. (1984): Otoka na ptujskem jezeru zaščitena. *Acrocephalus* V, št. 22, str.54.

Sterna albifrons

Potem ko je bilo leta 1979 v Markovcih na Dravi opazovano krmljenje že operjenih mladičev, je bilo leta 1981 v or-

Slika 2: Gnezditvena razširjenost male čigre v Sloveniji (vir: OAS)
Figure 2: Breeding distribution of the Little Tern in Slovenia (OAS)

moških lagunah najdeno tudi gnezdo. Žal je gnezdo zaradi narasle vode kasneje propadlo. Leta 1984 je po gnezditvi najden kadaver na umetnem otoku na Ptujskem jezeru. Tako predstavlja v Sečoveljskih solinah odkrito gnezdo velik favnističen izživ.

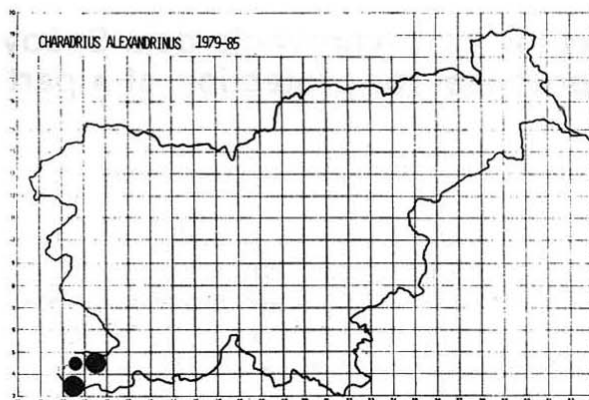
LITERATURA

Štumberger, B. (1982): Gnezditve male čigre *Sterna albifrons* ugotovljena v Sloveniji. *Acrocephalus* III, št. 11-12, str. 13.

Janžekovič, F. (1985): Ali mala čigra *Sterna albifrons* gnezdi na Ptujskem jezeru? *Acrocephalus* VI, št. 23, str. 9.

Charadrius alexandrinus

Beločeli deževnik je na slovenski obali razen v Sečoveljskih solinah do nedavnega gnezdil tudi v Seči, Škocjanskem zatoku in v tankerski luki v Kopru. S propadom Piranskih solin je v Seči prenehal gnezdit, nič drugačna usoda pa ga glede na znane urbanistične načrte ne čaka v Kopru in okolici. Tako bodo Sečoveljske soline slej ko prej edino gnezdišče te vrste v Sloveniji. Seveda pa zelo majhno število parov zahteva takojšnje ukrepanje. Po podatkih iz literature (Šmuc, 1980) gnezdi v Sečoveljskih solinah 5-10 parov, od tega na Leri 4-7 in na Fontanige (kar verjetno pomeni tudi tukaj opisano lokaliteto, op. I.G.) 1-3 pari. V Škocjanskem zatoku je leta 1980 gnezdilo 5 parov, v tankerski luki pa 2 para (Geister, zapiski).

Slika 3: Gnezditvena razširjenost beločlega deževnika v Sloveniji (vir: OAS)
Figure 3: Breeding distribution of the Kentish Plover in Slovenia (OAS)

LITERATURA

Gregori, J. (1976): Okvirni ekološki in favnistični pregled ptičev Sečoveljskih solin in bližnje okolice. *Varstvo narave* 9, str. 81.

Šmuc, A. (1980): Ptice Sečoveljskih in Ulcinjskih solin. Univerza v Ljubljani. Diplomsko delo

Slika 4: Za zavarovanje predlagana gnezditveni okoliš (A) in alternativni gnezditveni okoliš (B) ob kanalu Piketo v Sečoveljskih solinah.

Figure 4: The nest area (A), proposed for protection, and the alternative nest (B) area along the Piko Channel at the Sečovlje Saltworks.

Bazen v obliki konice med kanaloma Kurto in Piketo je pravzaprav otok in so ga čigre nemara zato izbrale za svoje gnezdišče. Razmisliti pa bi veljalo tudi o zaščiti celotnega polotoka med kanaloma Piketo in Dragonja severno od obdelanega predela. To ozemlje bi predstavljalo alternativno gnezdišče, zlasti še, ker so čigre leta 1984 tam že gnezdile.

Leta 1977 sva z D. Šereto v reviji Varstvo narave predlagala, da se trstišče na Stojbah zavaruje kot naravni spomenik pomemben za znanstveno raziskovalno dejavnost. Na tem predelu solin Prirodoslovni muzej Slovenije od leta 1973 dalje sistematično lovi in obročka ptice. Če bi to trstišče iz kakršnikoli razlogov uničili, bi nastala v pogledu kontinuitete raziskovalne dejavnosti nepopravljiva škoda. Zavod za kulturno in naravno dediščino SR Slovenije sem spomladi 1980 s pisnom opozoril, da je trstišče ob ustju Dragonje zaradi požiganja in kozjereje najresneje ogroženo. (Glej o tem tudi prispevek v 2. št. *Acrocephalus*). Zaradi nerazčiščenih mejnih vprašanj med SR Slovenijo in SR Hrvatsko v tem predelu, kakor tudi zaradi fame o mednarodnem priznanju rezervata (ni hče za to ni ničesar ukrenil) formalno pravnega zavarovanja takrat nisem predlagal. Pač pa je to na poziv Regionalnega zavoda za spomeniško varstvo Piran spomladi leta 1985 storilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Tako lahko štejemo, da so se v zadnjih desetih letih izoblikovali trije komplementarni in v zadkroženo celoto povezani predlogi za ornitološko zavarovanje Sečoveljskih solin. Njigova imena so 1. Stojbe, 2. Ustje Dragonje in 3. solinski kanal med kanaloma Kurto in Piketo. Od naravovarstve operative, tako republiške kot regionalne, pričakujemo, da bo to upoštevala.

LITERATURA

- Geister, I., D. Šere (1977): Prispevek k poznavanju ornitofavne Sečoveljskih solin, Varstvo narave 10, str. 63-71
Geister, I. (1980): Ogroženo trstišče v Sečoveljskih solinah, *Acrocephalus* št. 2, str. 35

Iztok Geister
Pokopališka 13
64202 Naklo

Ekskurzija na Šar planino A trip to Šar Planina

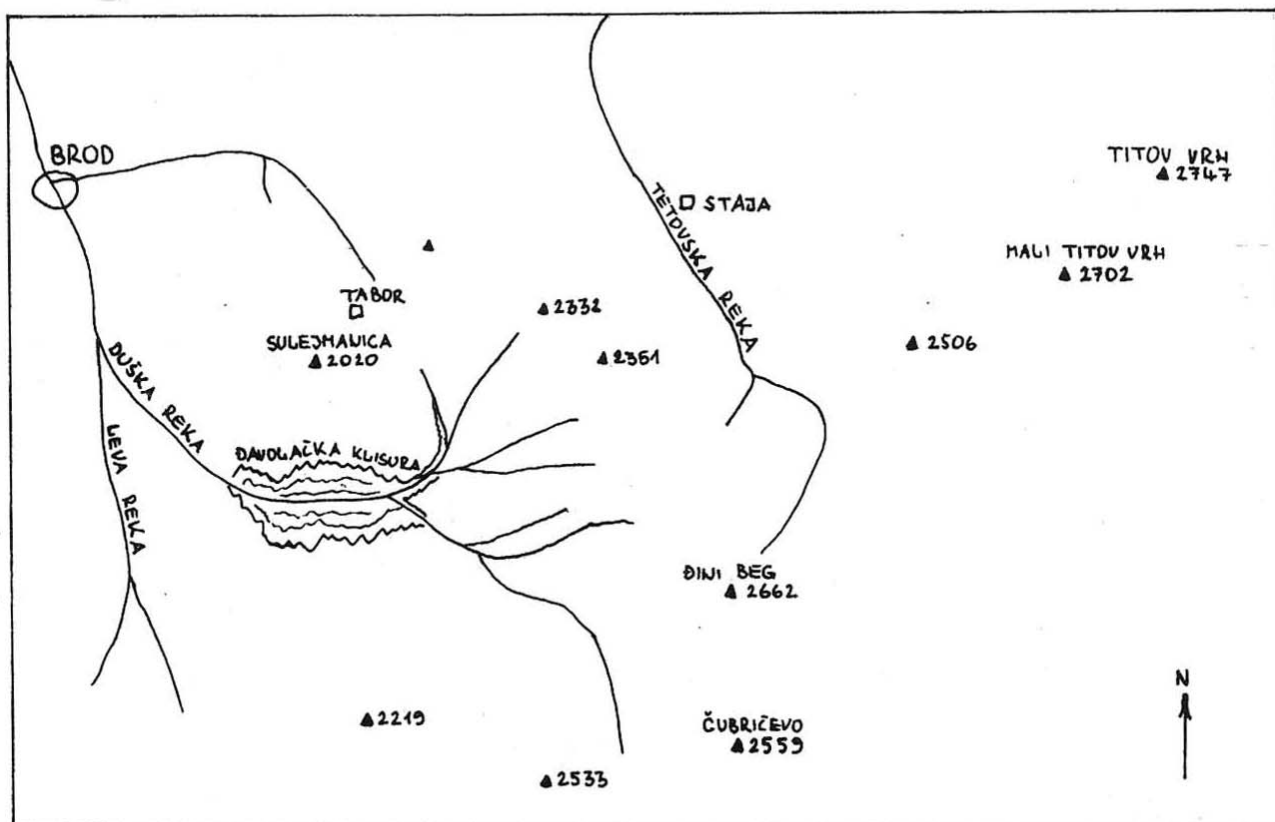
21.VII.1984. Ležim na travnatem pobočju nad muslimansko vasico Brod in spomin mi nezadržno hiti nazaj - v mi-kaven kanjon Prizrenske Bistrice, kjer sem prvič opazoval skalno *Hirundo rupestris* in rdečo lastovko *Hirundo daurica*. No, pa tudi vožnja iz Dragaša v Brod ni bila kar tako. Star dotrajan avtobus, v katerega se je skupaj z goro prtljage nabasalo 18 slovenskih študentov biologije in njihovih gostov, je komajda hropel po vzpenjanju se asfaltni cesti. Toda ko je prišel na makadam, za katerega uporabljajo domačini ustrežnejši izraz "zemljani put", je pokazal, kaj zmore. Hrupna turška glasba iz hreščečega kasetofona, hrumenje motorja, ki premaguje drzno speljano cesto, gromozanski lučniki *Verbascum* sp. med črnimi kamnitimi bloki ob cesti - saj to je kot Peru. Čudni smo ljudje: vedno nas čudovita pokrajina v domovini spominja na neko tujo "sanjsko" deželo, o kateri smo nemara le brali ali pa še to ne.

In že smo v Brodu, vasi s 520 hišami, kot trdijo domačini, ki pa nas kar ne morejo prepričati, da se na tako majhen prostor lahko stlači toliko hiš. Tesne s kamenjem in blatom tlakovane ulice, kamnite hiše, ometane s sušečim se kravjakom, ki je tukaj edina kurjava in izolacija ob enem, prijazni domačini in radovedni otroci, ki se neizmerno radi fotografirajo - to je Brod.

In sedaj sem zleknjen tu nad to prikupno vasico v osrčju Šare in lenobno opazujem kosce, ki neutrudno kosijo in rušijo harmonično podobo pobočij okoli vasi; saj jim vzporedni pasovi pokošene trave, ki jih kosci puščajo za seboj, dajejo nekam tog in urejen videz. Nedaleč od mene pa sedi predica v narodni noši, katere obvezen sestavni del so "šalvari" - debele volnene hlače in prečudovito izvezena bluza, ter cufa volno. Tik ob njej se paseta konj in kobilica, okoli njiu pa razposajeno skaklja žrebe, največje bogastvo teh ljudi. Z vseh pobočij hitijo fantiči, ki vodijo obilne senene kopice, iz katerih gledajo le glava in štiri tanke noge žilavega konjiča.

30., 31. Shore Lark, Eastern subspecies,
Sulejmanica, July 1984 (T. Trilar)

Figure 1: Orientation sketch of the visited region below Sulejmanica (T.Triljar)

vzpremo na neizmerna prostranstva pašnikov. Čudimo se zaplataj opojno dišee materine dušice *Thymus sp.*, navdušuje nas vresnica *Brucenethalia spiculifolia*, ki jo krasijo mesnato rdeča socvetja. Sem ter tja nas ob poti pozdravi jo skupine postavnih preobjed *Aconitum sp.*, ki pa na našo veliko žalost še ne cveto. Razgled se nam z višino vse bolj odpira: nazaj na masiv Koraba in na drzne vršace Prokletij, ki pa so že v Albaniji. Pred nami pa hrbet Sulejmanice vztrajno skriva pokrajino, ki se ji bomo čudili v naslednjih dneh. Ob stezici se začno pojavljati prvi grmiči pritlikavega brina *Juniperus sibirica*, sem ter tja se čez rob nerodno prikobali skrivnostni krešič *Carabus sp.* Pot se začne vleči, nahrbtnik počasi postaja nezno težak, rame že skelijo, ko se stezica spusti k potočku, zavije navzgor ob njegovi strugi in nas pripelje do ravne in nepričakovano suhe poličke, ki bo naslednjih pet dni naš dom. Okrog in okrog travnate poličke vrvi na dan mnogo izvirrov. Sploh se ne čudimo, da so pastirji ta predel poimenovali "česma". Odložimo nahrbtnike in že nas radovednost žene na hrbet Sulejmanice. Odpre se nam čudovit pogled na verigo vrhov okrog Dini Bega. Kar ne moremo se nagledati prekrasne pokrajine. Vrnemo se k nahrbtnikom in postavimo šotore. Sonce počasi tone in izkaže se, da je bilo naše norčevanje s puhastimi bundami primerno in da bodo noči mrzle. Pogled na višini nam pove, da smo na višini 2000 m. Zato hitro izbrskamo puhovke iz dna nahrbtnikov, se oblečemo, poseđemo pred šotori in nemo strmimo v za večino nas prvi sončni zahod na Šari ...

22.VII.1984. Šara - gorovje potokov. Kamorkoli se napotiš, ti vrvi voda pod nogami. Na poti prekaš tisoče potočkov, ki se vsak v svoji dolini zlivajo skupaj in družno hite v nižino. Silikatna podlaga sicer daje tej vodi grenak priokus, zato pa narekuje svojevrstno favno in floro.

Na poti smo bili že dobri dve uri. Stopal sem nekoliko pred skupino in skušal hkrati slediti botaničnim

najdbam ter opazovati ptice. Že kmalu nad taborom nas je preletela jata črnih kot planinska kavka velikih ptic, le z drugačno silhueto in doslej meni nepoznanim oglašanjem. Ko so zakrožile in se nam še bolj približale, sem razločil rdeče kljune in prepoznal planinsko vrano *Pyrrhocorax pyrrhocorax*. Kmalu za tem se je čez greben pripodila še jata planinskih kavk *Pyrrhocorax graculus* in tako sem obe vrsti lahko primerjal med sabo.

Prečkam manjše snežišče in počakam skupino, saj mi že od daleč pade v oči rumeni žafran *Crocus scardicus*, na las podoben tistemu, ki spomladi oživlja naše gredice in naznanja pomlad. Botaniki pa mi razkrijejo še druge lepote snežniške flore - snežno belo cvetočo zlatico *Ranunculus crenatus* in nežno rastlinico z blede rožnatimi cvetovi *Androsace hedraeantha*, ki je navduševala že predvojne botanike.

Že prej med potjo sem opazoval kupčarje *Oenanthe oenanthe*, ki so se pred nami spreletavali s kamna na kamen. Kupčar pred mano pa se dvigne navpično v zrak in med počasnim padanjem razkazuje belo trtico in rep, v katerega je v obliki črke T zarisana črnina, se spreleti nekaj kamnov naprej in ponovi nenavadno obnašanje, kot bi hotel pritegniti mojo pozornost. Kradoma se ozrem nakrog in res me iz večje skale strahoma opazujeta še ne popolnoma operjena mladiča.

Pohitim za skupino, ki se sklanja nad plazečo se pritlikavo vrbo *Salix sp.*, ki je naša najmanjša lesnata rastlina, saj tvori slabe tri centimetre visok liliputanski gozd. Nedaleč od nje pa se prepleta čez skalo njena nekoliko večja sorodnica mrežolista vrba *Salix reticulata*. Obe vrsti vrb sta ena od posebnosti alpinske flore.

Trudoma se prebijamo čez strmo melišče, kjer nas namesto pričakovanih meli pričakajo votlo doneče kamnite plošče, ki se vozijo v vse možne smeri, celo navzgor. Nedaleč pred mano pa pri tajeno poskakuje ducat sivo rjavih ptic. Še preden primaknem daljnogled, zažgoli

pred menoj jata prelestnih črno belih metuljev - planinskih vrabcev *Montifringilla nivalis*. Na tleh neugleden sivo rjav ptič se v zraku spremeni v črno belega gizdalina. Jata se ob čebljanju spreleti v sosednje pobočje. Stopim korak naprej, plošča pod nogami se mi zopet nevarno zaguga, ko opazim, da skoraj na istem mestu skaklja še dvojica. Hitro ponese daljnogled k očem in ostrmim. Rjavi ptici z belima zunanjima repnima peresoma ter svetlima trebuhoma sunkovito stopicata pred mano. Ena od njiju ima na rumeni podlagi izrazito črno risbo: polmesec na grlu, od kljuna čez oči se vleče črn pas, ki se na licih razširi v marogo. Črna pernata ušesca na glavi mi povedo, da sem se prvič srečal z uhatim škrjancem *Eremophila alpestris*. Počasi sedem in opazujem simpatični ptici, kako elegantno stopicata in plaho skakljata, kakor bi se tudi oni bali pasti, ki jih skriva to melišče.

Drug za drugim počasi kapljamo na tretji najvišji vrh v Jugoslaviji, 2747 m visok Titov vrh. Sonce počasi polzi navzdol, nam pa se kar ne da in ne da nazaj proti taboru. Še bi ostali, molčali in gledali. Le iz žarečih oči si beremo zadovoljstvo in navdušenje.

23.VII.1984. Zbudi me neprijeten hlad. Počasi odprem oči in prisluhnem. Okrog tabora se oglašajo vrisarice in ihtavo oznanjajo zgodnje jutro. Obujem se in skočim iz šotor, seveda ne pozabim vzeti beležnice, daljnogleda in fotoaparata. Pretegnem se in ostrmim: kako čudovito jutro! Nebo brez oblaka, čudovit razgled. Včeraj tako oddaljeni Korab stoji tik pred mano, skoraj bi se ga lahko dotaknil z roko. Slana okrog tabora in dolina sramežljivo zavita z meglico...

Počasi se napotim proti hrbtu Sulejmanice. Vrisarice *Anthus spinoletta* me obletavajo in skušajo odgnati z zateglim cip-cip-cip... Na vrhu Sulejmanice (2030 m) se mi zopet odpre pogled na podkvasto verigo vrhov okrog Dini Bega, ki sedaj, ko jih je sonce obsijalo z nasprotne strani, kot črni

duhovi stražijo amfiteatralno dolino pod njimi. Ravno so me obsijali prvi sončni žarki, zato sedem in se nastavim njihovi sramežljivi toploti. Že kar lep čas sedim in se grejem ter razgledujem, ko se naposled ozrem proti taboru in opazim, da je že oživel. Videti je kot mravljišče, ko ga ogrejejo prvi sončni žarki.

Danes sem dežurni v taboru. Že včerajšnji dežurni so ugotovili, da smo tabor postavili ravno na pot čredi. Pasočo se molzno živino vsak dan ženejo iz vasi po poti našega vzpona čez razpotegnjeno sedlo, v katero se nadaljuje hrbet sulejmanice, in po vzporedni dolini nazaj v vas, kjer vsaka domačija sama pomolze in čez noč poskrbi za žival. In tako se taboru tudi danes približuje tristoglava čreda. Kar srce ti zaigra ob pogledu na toliko krav, ki pridno mulijo travo, in še prav nič ne slutiš težav, ki ti jih bodo prinesle. Obenem pa je prav boleča misel na naše zaraščajoče se pašnike in propadajoče planšarije, ki pa se jim dandanes resnici na ljubo tudi že bolje piše.

Ravno na gorskih pašnikih se vidi eden od prastarih vplivov človeka na naravo. Saj krave, ki neprestano mulijo travo, sproti pomulijo vse mlade lesnate rastline. Tako ostajajo le posamezni grmi in samotna drevesa, ki z višino vse bolj pojemajo, in seveda pašniki, ki jih je človek že pred stoletji ugrabil gozdu. Ni težko uganiti, da bi se ti prostrani pašniki, ki jih tu pa tam krašič kak grm pritlikavega brina *Juniperus sibirica*, v nakaj desetletjih zarasli v neprehodno brinovo goščo, če bi prenehali s pašo.

Že kar dobri dve uri je, odkar je prva krava pomolila glavo v šotor v našem taboru in ko sem ji iz gobca zadnji trenutek potegnil rokav anoraka. Od tedaj preizkušam svoje pastirske sposobnosti in tekam z enega konca tabora, ko zaropota v kuhinji, kjer požrešne radovednice pretikajo lonce, na drugega, kjer molijo glavo v ta ali oni šotor in iščejo kaj užitnega oziroma primernega za zob. No, čreda se bliža koncu in upanje je, da bo od našega tabora še kaj

ostalo...

Dan se je prevesil že v pozno popoldne - nabrali smo že zelišča za čaj in prinesli brinove skleščke za taborni ogenj, brez katerega je večer dolg in predvsem strupeno mrzel...ko čez tabor elegantno pridrsi "ogromna" uveda. Še preden pridem do daljnogleda, je že za grebenom. Uspem razločiti belo glavo in klinast rep, po katerem prepoznam beloglavega jastreba *Gyps fulvus*. Ozrem se nakrog in jih nad bližnjim skalnim vrhom levo nad taborom opazim še šest. Krožeči jastrebi lovijo v svojih številnih letalnih peresih vzgornik in ga obvladujejo do popolnosti. Medtem ko jih opazujemo, začne sonce počasi zahajati in jastrebi se spustijo za greben. Dan se poslovim s škrlatno zarjo in obljubo za še lepšega.

24.VII.1984. Malo nad taborom smo bili pustili za seboj pastirja, ki je z veseljem poziral pred našimi fotoaparati, ko smo zagledali skupino beloglavih jastreb, sedečih na grebenu. Čez travnat rob jim gledajo le njihovi puhasti vratovi in glava z močnim kljunom. Obidem vrh in se jim poskušam približati za grebenom. Takoj ko pomolim glavo čez greben, se vseh sedem fantastičnih jadralcev naenkrat dvigne in se celih deset minut razkazuje v vsej svoji lepoti. Na tleh nesimpatičen, za nekatere celo oduren mrhovinar, se beloglavi jastreb v zraku spremeni v enega najboljših jadralcev. Tokrat sem si ga lahko do potankosti ogledal, skoraj vsako peresce njegovega skladno grajenega telesa. Verjetno lahko le tako velika ptica v taki popolnosti obvladuje jadranje in si podjarmlja vetrove. Leteti v velikih krogih v vzgorniku, ki ga elegantno obvladuješ z neopaznimi premiki konic letalnih peres...v takih trenutkih si zaželiš, da bi bil z njimi.

Namenjeni smo proti verigi vrhov, ki leže južno od hrbta Sulejmanice, in jih že vse dni zvedavo ogledujemo. Pet vrhov se pne v loku, skoraj da oblikujejo podkev in zapirajo amfiteatralno dolino, ki je čez in čez preprežena s stezami in vedno polna živine.

V sredini stoji mogočni trikotasti Ćini Beg (2610 m) na obeh straneh pa spoštljivo kot oprode po dva nižja vrhova, ki jim žal ne vemo imena.

Neverjetno! Hodiš od sedla do sedla, z vrha na vrh in vedno znova, kamor ti seže pogled, neskončna travnata pobočja. Odpira se ti vedno novo prostranstvo kopastih vrhov, med njimi pa široke razsežne doline. Skoraj je ni skale, ki bi z ostro potezo skazila to harmonijo. Le daleč v ozadju, ki se že izgublja v mraču, oko bolj sluti posamezne drznejšie noteze okraštine. Nam, vajenim drzno oblikovanih vršacev in nižjih kopastih vrhov, poraslih z gozdovi, bi se nemara pokrajina zdela pusta, enolična - vendar nas navdušuje. Njena oblost, prostranost, tu pa tam stma, toda ne previsna pobočja, budi jo v nas občutek neskončnosti.

Počasi se že vračamo proti taboru. Spustili smo se z zadnjega vrha in sedaj hitimo vsak po svoje po vzporednih stezah amfiteatra. Preskakujemo kravjake, se ogibamo kravam in prečkamo potočke, ki se v dnu amfiteatra združujejo v rečico, ki je izdolblja Ćavolačko klisuro. Zdi se, da je soteska oder, rečica v njej večni igravec, neme steziče amfiteatra pa gledalci, ki skozi tisočletja opazujejo njene razposajene igre...

Na pobočju pred seboj opazim pastirja, tiho pristopim in prisedem. Pri srčno se pozdraviva in pričneva klepetati. Pogovor med drugim nanese tudi na čudodelen izvir v Ćavolački klisuri. Izvir naj bi pomagal dekletom pri njihovih teževah, če v določenem času pijejo njegovo vodo in ob njem puste kos svojega perila. Kdaj nastopi čas njegove čudodelnosti in kakšnih tegob rešuje, pa mi ni hotel zaupati. Za slovo ga še poprosim, naj mi zaigra na piščal. Zaigra mi staro pastirsko ljubezensko pesem. Sprva le mojstrsko izvablja glasove iz piščali, potem pa začne igrati vzneseno in vidi se, kako ga pesem vse bolj prevzema. Proti koncu vstanem in se nemo poslovim, tako nama le piščal poje slovo...

25.VII.1984. Zjutraj sem odšel na skalni vrh nad taborom. Na travnatem stožcu so čudno naložene rdečkasto rjave skale, ki tvorijo vrh. Obilo materine dušice *Thymus sp.*, od katere se razširja opojen vonj, mu daje poseben čar. Previdno se zbašem na najvišjo skalo. Pogled mi počasi drsi od Titovega vrha, ki mi kaže zahodno strmo travnato pobočje s posameznimi jeziki melišča, proti Borislajcu (2662 m) nekoliko bolj v ozadju. Dalj časa se mi pomudi na Đini Begu z oprodami. Daleč proti jugozahodu stoji mogočni masiv Koraba (2764 m), na katerem še slutim sneg. Oko nato preskoči čez podolgasti Koritnik (2394 m), po katerem teče meja z Albanijo, na alpsko koničaste Prokletije. Preletim še celo gručo šarskih kop na severu in zopet sem pri Titovem vrhu, ki mi zapira pogled v Makedonijo.

Pretelovadim čez nekaj blokov in poličk na vznožje skladovnice skal in se napotim nakrog. Z njenega skalnega roba prepočim krokarja *Corvus corax*, ki z nizkim krook-krook..., zakroži in za nekaj trenutkov nepremično obvisi v vetru z razpetimi krili in le z nagibanjem klinastega repa lovi ravnotežje. Nato še enkrat zakroži, zloži krila in skoraj kakor kamen poševno pade proti dolini. Razširi krila in bliskovito izgine za travnat rob.

Obkrožim skladovnico skal in skoraj trčim v pastirja, mojega včerajšnjega znanca. Poigram se z njegovim psom, mladim šarplanincem, ki smo mu dali ime Sivko, in ga zvečer povabim k tabornemu ognju ter se vrnem v tabor.

Po improviziranem kosilu se odpravimo po drva za naš večerni taborni ogenj. Hodimo od grma do grma in nabiramo suhe brinove veje, sedaj že kar precej oddaljeni od tabora, saj smo bližnje grme obrali že prej. Naše početje pa očitno ni všeč pastirju iz sosednjega "kotarja"-staje, ki nam v albanščini zaman poižkuša nekaj dopovedati. Ne razumemo ne mi njega ne on nas, zato gremo na videz razočarani vsak svojo pot. Vrnemo se v tabor s polnimi naročji

brinovih skleščkov. No, za danes zvečer bo dobolj.

Ogenj že počasi dogoreva. Po taboru se vi je tiha pesem ob spremljavi kitare. To je naš zadnji večer na Šari. Kdo ve, mogoče bo poslednji, čeprav smo si vsi zatrdno obljubili, da še pridemo...

Seveda je namen biološke ekskurzije, pa čeprav le študentske, tudi proučevanje flore in favne. Zato in tudi zato, da podatki ne bi obležali v zaprašeni beležnici za vekomaj, bom vtisom z ekskurzije dodal še seznam opazovanih ptic. Omenjena bodo le moja opazovanja, kljub temu da je na ekskurziji opazovalo ptice še nekaj kolegov.

Na Šari - od Titovega vrha na vzhodu do Sulejmanice na zahodu in Đini Bega ter Čubričeva na Jugu - smo se mudili od 21.II. do 26.VII.1984. Področje, na katerem sem opazoval, leži od nadmorske višine 1800 m pa tja do 2747 m, kolikor znaša nadmorska višina Titovega vrha. To so travniki z redkimi grmi pritlikavega brina *Juniperus sibirica*, ki so prepreženi z mnogo potoki. Vzrok za tako vodnatost je silikatna podlaga. Apnenec pa se pojavlja le v vršnih skladih nekaterih vrhov (Titov vrh, Đini Beg...) nekako od višine 2600 m navzgor.

Žal sem vezan le na z imeni dokaj nepopolno opremljeno specialko, zato bom pogosto prisiljen za boljšo orientacijo navajati le nadmorske višine vrhov.

GYPS FULVUS beloglavi jastreb je v tem predelu razmeroma pogost, na kar kažejo opazovanja: 22.VII - 1 primerek, 23.-24.VII-7 primerkov, 25.VII.-1 primerek.

FALCO TINNUNCULUS par navadne postovke sem vsak dan srečal na pobočjih nad taborom od skalnega vrha levo nad taborom do drugega vrha v verigi vrhov okrog Đini Bega (kota 2351 m).

EREMOPHILA ALPESTRIS par uhatega škrjanca sem 22.VII. opazoval na melišču zahodnega pobočja Malega Titovega vrha na nadmorski višini 2400 m.

ANTHUS SPINOLETTA - vriskarica je pogosta na vsem tem področju od 1700 m do 2200 m nadmorske višine. 22.VII. sem našel dva še ne popolnoma operjena mladiča na vzhodnem pobočju prvega vrha (kota 2332 m) v verigi vrhov okrog Dini Bega. 24.VII. sem opazoval na Sulejmanici odraslo vriskarico s hrano v kljunu, ki jo je kasneje neopazno oddala, kot to zna le ona.

MOTACILLA ALBA - je pogosta ob vseh večjih potokih.

PHOENICURUS OCHRUROS šmarnico sem slišal le dvakrat: 24.VII. v amfiteatralni dolini na južnem pobočju Dini Bega in 25.VII. na skalnem vrhu nad taborom (vrh levo od kote 2332 m), kjer sem kasneje tudi opazoval ♂.

OENANTHE OENANTHE - navadni kupčar je pogost na tem področju od nadmorske višine 1900 m do 2500 m. Večkrat so bili opaženi odrasli s hrano v kljunu. 22.VII. sem opazoval dva še ne popolnoma operjena mladiča na vzhodnem pobočju drugega vrha (kota 2361 m) v verigi vrhov okrog Dini Bega.

TURDUS MERULA - Nemalo sem bil presečen, ko je pri spustu po zahodnem pobočju Titovega vrha nekako na nadmorski višini 2100 m iz brinovega grma zletel kos. V grmu sem našel gnezdo s štirimi jajci.

PYRRHOCORAX GRACULUS 22.VII. sem opazoval jato (7 primerkov) planinskih kavk nad prvim vrhom (kota 2332 m) v verigi vrhov okrog Dini Bega.

PYRRHOCORAX PYRRHOCORAX - planinske vrane sem opazoval dvakrat: 22.VII. - 15 primerkov nad prvim vrhom (kota 2332 m) v verigi vrhov okrog Dini Bega; 24.VII. - 4 primerke na vzhodnem pobočju Dini Bega.

CORVUS CORAX - 22.VII. se je par krokarjev dopoldan in potem še popoldan spreletaval nad dolino Šarske reke. 25.VII. pa je krokar odletel s skladenice skal na skalnem vrhu levo nad taborom (vrh levo od kote 2332 m).

CORVUS CORONE CORNIX 22.VII. se je siva vrana spreletavala nad stajo v dolini Šarske reke.

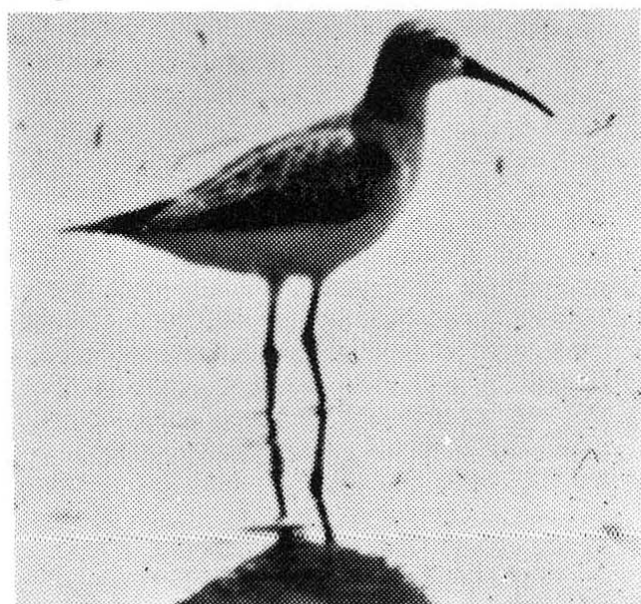
MONTIFRINGILLA NIVALIS - 22.VII. se je 12 planinskih vrabcev spreletavalo z melišča na zahodnem pobočju Malega Titovega vrha na nasprotno pobočje. 24.VII. sem se na Čubričevem približal še ne popolnoma operjenemu mladiču na razdaljo, primerno za opazovanje. Da gre za mladiča, mi je povedal tudi svetel kljun. Opazovanje potrjuje verjetnost gnezdenja na tem področju. Obe moji srečanja s planinskim vrabcem sta bili na nadmorski višini okrog 2400 m.

CHLORIS CHLORIS jata zelencev (8 primerkov) je 25.VII. preletela tabor.

Tomí Trilar
Pot v Bitnje 12
64000 Kranj

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Na fotografiji iz prejšnje slikovne uganke sta dva spremenljiva prodnika *Calidris alpina*. V letnem perju, posnetek je nastal oktobra v Markovcih pri Ptujju, ga prepoznamo po črni lisi na potrebušju. Po zelo dolgem, na srpo-kljunega prodnika spominjajočem kljunu, domnevamo, da gre za severno podvrsto *C.a.alpina*. Avtor posnetka je B.Štumberger.

Iz ornitološke beležnice From the ornithological notebook

ŽLIČARKA *Platalea leucorodia*

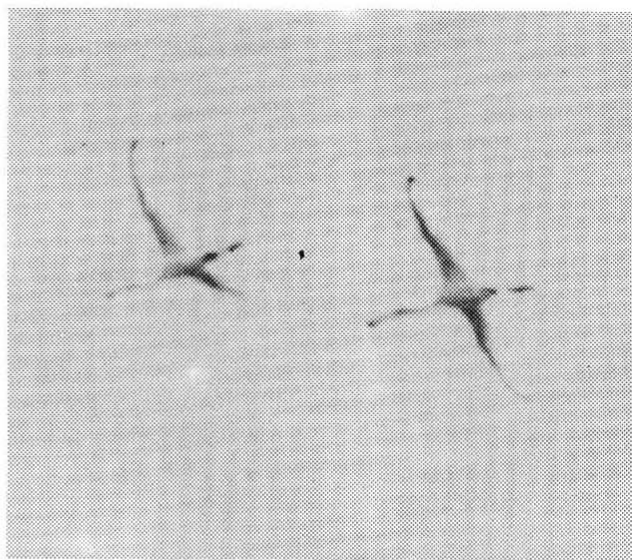
Dne 16.11.1985 sem na prodišču v Bukovcih opazoval veliko belo ptico, kako skupaj s sivimi čapljami *Ardea cinerea* brede po vodi. Plašljive si-ve čaplje so me kmalu opazile in se dvignile v zrak, z njimi pa tudi velika bela ptica. Z zanimanjem sem jo opazoval v letu. Dolg iztegnjen vrat, ki se je podaljševal v dolg kljun in daleč nazaj moleče noge, so sicer značilnosti žličarke, vendar zaradi oddaljenosti nisem dobro razločeval, ali se kljun končuje zašiljeno ali sploščeno.

Napotil sem se v smeri, kamor so odletele ptice, in po dobrem kilometru pešačenja sem jo zopet zagledal, tokrat v družbi rečnih galebov *Larus ridibundus*. Ob zaupljivih galebih se je verjetno počutila varnejšo, tako sem se ji približal na dobrih 200 m. Bila je žličarka *Platalea leucorodia*, sključeno je stala v plitvi vodi in ni kazala zanimanja za okolico. Dolgo časa sem si ogledoval črn sploščen kljun in nekoliko umazano belo perje. Bil je to odrasel primerki, ki so ga prvi mrzli dnevi prisilili, da si poišče novo zatočišče. Žličarko sem nazadnje opazoval na bukovškem prodišču 23.11.1985 in jo takrat fotografiral. Franc Janžekovič, Bukovci 27, 62281 Markovci pri Ptujju

ŽLIČARKA *Platalea leucorodia*

16.8.1981 sem zaradi redne kontrole preleta pobrežnikov *Charadriiformes* v Lagunah za odpadne vode pri Ormožu med skupino 8 malih belih čapelj *Egretta garzetta* opazil 2 žličarki. Ko sem ju preplašil sta vzleteli naravnost proti meni. Bili sta to dve mladi ptici, ki sem ju z lahkoto prepoznal po tem, da sta imeli na koncu peruti nekoliko črnine. Tako se ločijo mladostni primerki od odraslih, ki so v celoti bele barve.

Tukaj so bile še 18.8.1981, medtem ko jih po 20.8.1981 nisem več opazil. Domnevam, da sta se tukaj zadržali zaradi prehrane in počitka ter nato nadaljevali svojo pot proti prezimovališču. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41.

SIVA ČAPLJA *Ardea cinerea*

Siva čaplja ni tako redek ptič v Sloveniji, morda pa je zanimiv podatek, da se celo leto - tudi pozimi zadržuje v zahodni Sloveniji blizu sotočja Save Dolirke in Save Bohinjke. Prvi dve čaplji sta bili na tem območju opaženi v začetku osemdesetih let (po izjavi domačinov), sedaj pa je njihovo število precej naraslo. Dne 23.11.1984, ko sem se vračal od sotočja proti Šobcu, sem opazoval 18 primerkov, ki so se spretavali in se spuščali na vrhove smrek in borovcev. Dne 2.1.1985 sem bil spet po dolgem času na istem kraju in sem naštel 9 primerkov, ki so sedeli na vrhovih dreves. Dne 10.1.1985 sem opazil

en primerek na preletu nad Savo pri Lancovem. 17.1.1985 sem v visokem snegu vzdolž Save Dolinke v smeri od Šobca proti Radovljici splasil 4 čaplje, ki so sedele na bližnjem drevesu. 20.1.1985 - dve čaplji pri Šobcu. 30.1.1985 - sedem primerkov pri Savi. 3.2.1985 me je razveselil pogled na 16-18 sivih prijateljic, ki so se zadrževale na njihovem običajnem mestu pri Savi. *Krys Kazmierczak, Cesta svobode 30, 64240 Radovljica*

MALI ŽAGAR *Mergellus albellus*

Dne 17.1.1985 sva s kolegom T. Makovcem ob ustju rokava reke Rižane (izliv v Škocjanski zaliv), opazovala skupino malih ponirkov *Tachybaptus ruficollis*, ki so običajni obiskovalci tega biotopa. Nekaj deset metrov dlje sva opazila nekoliko večjo ptico, katere silhueta je spominjala na zelenonogo tukalico.

Ko sva si primerek pozorneje ogledala z daljnogledi, sva ga po belem podbradku in licih ter navzdol zavihani konici kljuna determinirala za malega žagarja *Mergellus albellus*. Naslednji dan sva se napotila na isti kraj, vendar z namenom, da ga fotografirava. Brez mnogo truda nama je to tudi uspelo, saj je bil zelo zaupljiv. To je bilo najino prvo srečanje s to ptico in upava, da ta prijetni dogodek ni tudi zadnji. *Marko Miklavc, Destradijev trg 4, 66000 Koper.*

ZVONEC *Bucephala clangula*

Ko sem dne 26.10.1985 opazoval s starega železniškega mostu nad hidro-

elektrarno Dravograd tri male ponirke *Tachybaptus ruficollis*, sem zagledal nedaleč stran raco. Sprva sem mislil, da gre za kakšnega večjega ponirka, a ko sem pogledal z daljnogledom, sem opazil značilno račjo silhueto. Rjavo glavo je ločil od sivih prsi ozek bel rob. Boki in hrbet so bili grahasto siwi. Na kljumu je bilo opaziti rumeno pego, v peruti pa nekaj beline. Identificiral sem jo za zvonca, in sicer samico. Počasi je plavala proti toku in si čedila perje. Nekajkrat se je s sprednjim delom dvignila iz vode. Takrat sem lahko tudi s prostim očesom opazil snežno bel trebuh, ki se je razlikoval od sive barve okolice in trupa. *Vrhovnik Davorin, Črneče 59, 62370 Dravograd*

ČRNI ŠKARNIK *Milvus migrans*

3.XI.1985 sem v Stražišču pri Kranju opazoval črnega škarnika. Medtem ko me je preletel, sem lahko opazoval značilno silhueto te izrazito temne ujede in seveda rahlo zarezan rep, ki mi je povedal, da opazujem črnega škarnika.

Priletel je čez sedlo med Šmarjetno goro in Joštom, prejadral trstišče Peter Mayr in odjadral dalje proti Sorškemu polju. *Tom Trilar, Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj.*

URALSKA SOVA *Strix uralensis*

21.11.1984 popoldne sem šel po Študentski ulici do grajskega zidu blizu stolpa, kjer sem presenetil večjo sovo, ki je odletela nekaj metrov dalje na drugo drevo. Uspelo se mi ji je približati na kakih dvajset metrov, od koder sem jo natančno opazoval z daljnogledom. Tudi ona me je opazovala, seveda brez daljnogleda. Lepo je bilo videti njen enakomerno sivo rjavi obrazni del z majhnimi črnimi očmi in rumeno oranžnim kljunom. S pomočjo Brunovega priročnika sem sklepal, da gre za primerek sove kozače. Kljub temu da si ni pustila blizu za več kot 20 m, se je zadrževala na tem mestu vsaj eno uro. Po ponovnem povratku ob petih, ko se je zmračilo, je ni sem mogel najti. 27.11.1984, ko sem se vrnil v Ljubljano, sem že od daleč videl na kraju, kjer je bila sova, osvetljen napis za dan republike. Sove seveda na tem mestu ni bilo več.

Krys Kazmierczak, Cesta svobode 30, 64240 Radovljica

VELIKI SKOVİK *Otus scops*

23.5.1985 sem ob 22.30^h poslušal oglašanje velikega skovika v Črni vasi na Ljubljanskem barju. Mogoče tam tudi gnezdi. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

MALI SKOVİK *Glaucidium passerinum*

16.2.1985 sem na Mrzlem studencu na Pokljuki poslušal oglašanje malega skovika. Ponovno sem ga v mraku poslušal 7.3.1985, in to na Rudnem polju na Pokljuki. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

TRIPRSTI GALEB *Rissa tridactyla*

Zgodaj zjutraj v soboto 29.11.1984 sva rezala s kolegom F. Janžekovičem gosto meglo, ki je trdovratno oklepala staro korito reke Drave od Bukovec do Markovec navzgor. V trenutku, ko sva prišla do jezua v Markovcih, je sonce vendarle predrlo megleni zastor. Obsijalo je jato rečnih galebov *Larus ridibundus*, ki so v letu iskali hrano. Z njimi je krožil skorajda neopazno večji, skorneje delujoči galeb s temno sivim komatom na tilniku in geometrijsko skladnim vzorcem na obeh perutih (podobno kot pri mladostnih malih galebih *Larus minutus*). Nato je pokazal še črn kljun in rahlo razklan rep s črnim obrobkom. Tu in tam je z vodne gladine pobral hrano, kasneje pa zaupno posedal na betonskem pomolu. Iz meglenega jutra se je razvil čudovit jasen dan. Iz literature sem povzel, da gre za prvoletni spolno nezreli osebek, ki se je zadrževal tu še 8.12. in 15.12.1984. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41.

MOČVIRSKI MARTINEC *Tringa glareola*

1.6.1985 smo na društvenem izletu na Sotlansko jezero pri Rogaški Slatini opazovali dva močvirski martinca, ki sta se zadrževala po blatnem delu jezera. Lahko sta bila še na preletu ali pa sta že letovala. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

PIKASTI MARTINEC *Tringa ochropus*

4.6.1985 sem ob Iščici (Lj. barje) spodel s tal pikastega martinca, ki se je v letu tudi značilno oglašal. Odletel je po toku Iščice naprej. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

ČEBELAR *Merops apiaster*

Menda so se čebelarji v časih slovi tega ornitologa Otmarja Reiserja na Štajerskem večkrat pojavljali. Pri vsakem opazovanju te vrste pa so sledili daljši časovni intervali.

Dne 18.5.1985 sem v gramoznici Spuhlja ob gnezdu malega deževnika *Charadrius dubius* zaslišal hitro bližajoče se oglašanje dveh čebelarjev. Ptici sta me preleteli, nato pa blizu druga drugi sedli na žico električne napeljave. Tu sta se pustili tudi fotografirati. Že naslednjega dne čebelarjev v gramoznici ni bilo več. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41.

GRMOVŠČICA *Phylloscopus sibilatrix*

Dne 16.6.1985 smo se s skupino študentov biologije iz Minske vzpenjali po južnem pobočju Šmarne gore. Nekje v sredini pobočja sem v redkem bukovem gozdu zaslišal značilno "žvižganje" grmovščice. Kasneje smo se ji toliko približali, da smo si jo lahko ogledali. Kljub naši veliki skupini se grmovščica ni pustila motiti pri nabiranju hrane v podrasti, dokler ni našla velike zelene gosonice in z njo v kljunu odletela. Tomi Trilar, Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj.

PLAŠICA *Remiz pendulinus*

19.10.1985 sem na otoku Dravograjskega jezera zaslišal značilen "cii". Pogledal sem v smer, od koder je prihajal glas, in na trstu zagledal plašico. Pogledal sem še z daljnogledom, s

katerim sem dobro razložil značilno temno progo preko oči na sicer sivi glavi. Med trsjem po otoku je bilo slišati še več plašic, vendar jih nisem mogel videti. Vrhovnik Davorin, Črneče 59, 62370 Dravograd.

TAMARISKOVKA *Acrocephalus melanopogon*

Ko sem 15.9.1985 lovil ptice v trstju - pod Ojcem - v zgornjem delu Dravograjskega jezera, sem okoli desete ure ujel trstnico. Pomislil sem, da gre za bičjo trstnico, na istem mestu sem ujel že več primerkov. Toda glava je bila temnejša, proge prek oči svetlejša, hrbet pa bolj čokoladno rjav. Pomislil sem na tamariskovko. V Svenssonovem priročniku sem primerjal obrazec peruti bičje in tamariskove trstnice. Moja hipoteza je bila pravilna, saj je imela trstnica drugo letalno pero krajše od petega letalnega peresa, zato sem v beležko zapisal tamariskovka. Primerek je bil enoleten, saj je imel pri osnovi jezika dve črni piki. Tehtala je 11,6 grama, takoj po tehtanju pa je nadaljevala svojo pot po Črneškem trstju. Vrhovnik Davorin, Črneče 59, 62370 Dravograd.

MLINARČEK *Sylvia curruca*

V parku na Glinškovi ploščadi v Ljubljani sem od 28.4. do 16.5.1985 vsak dan zjutraj opazoval ali poslušal petje mlinarčka. Zadrževal se je v nizkih smrekah, vendar ga po zadnjem datumu nisem več opazil ali slišal. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

TRSTNI STRNAD *Emberiza schoeniclus*

Medtem ko je N. Križnar na obračališču nove grozodejne ceste v Sečoveljskih solinah pripravljajal pribor za filmsko kamero, sem se iz radovednosti povzpela na nasip, ki naju je z Dragonjo vred ločil od paražižnega trstišča v ustju te reke. Zaslišal sem precej znano neznano petje in zatem zagledal melanholičnega pevca pozibavajočega se na trstni stebliki. Nobenega dvoma ni bilo, da je to trstni strnad v črnoglavi spolno obredni opravi. In to na dan 5.6.1985! Križnar ga je posnel na filmski trak, potem ko sem mu povedal, da je to v obdobju gnezdenja prvi opazovani trstni strnad v slovenskem primorju. Iztok Geister, Pokopališka pot 13, 64202 Naklo.

Poročila od koderkoli Reports from here and there

HOTINJA VAS

1. Dne 13.4.1985 sem opazoval krog Račkega ribnika. Ker so veliki ribnik izpraznjevali in je bil skoraj že na pol suh, je bilo v njem veliko močvirnikov, ki so si iskali hrane. Med množico sivih čapelj, naštel sem jih tri-deset, sem opazil tudi primerek male čaplje *Egretta garzetta*. Determinacija ni bila težka, saj se je že po nekaj trenutkih dvignila v zrak in tedaj sem lahko lepo videl rumene prste. V zraku je nekaj časa krožila na precejšnji višini, nato pa se počasi spustila v ribnik na nasprotni strani. Prav tako sem 19.4.1985 opazoval en primerek pri akumulaciji Požeg - Jenšca.

2. 4.5. sem se zadrževal po poljih v Hotinji vasi. Krog pete ure popoldne pa sem v zraku opazil krožiti ujedo. Ptič je mirno krožil nad poljem in le redkokdaj zamahnil s peruti. Ko je tako krožil, sem z daljnogledom opazil, da ima izrezan rep. Tedaj sem vedel, da opazujem enega od škarnikov. Čez nekaj časa se je škarnik spustil na tla, kjer je, kot sem kasneje videl, trgjal plen. To sem izkoristil in se mu še bolj približal. Sedaj sem videl, da je po glavi precej svetel. Nenadoma pa se je škarnik počasi, brez strahu z veličastnimi zamahi dvignil in prav počasi odletel. Pri tem sem videl, da je zgoraj svetlo in temno rjav, spodaj pod peruti pa je imel belo lišo. Rep je bil svetlo rjav in močno izrezan. Sedaj mi ni bilo več težko prepoznati rjavega škarnika *Milvus milvus*. To je bilo moje prvo srečanje s to redko ujedo.

3. 18.5. sem popisoval ptice za OAS. V izsušenem Račkem ribniku sem poleg pikastih, močvirskih, malih martincev, sivih čapelj, malih deževnikov ter rečnih galebov in navadnih čiger opazil tudi en primerek črne štoklje. To je bil spolno nezrel osebek. Stala je ob manjši mlaki, ki je ostala še od izsušitve. Čez nekaj časa se je dvignila in odletela nad gozdom proti JV. Opazoval sem jo še naslednji dan.

4. 16.6. sem v opuščeni gramoznici, sedaj spremenjeni v ribnik, opazoval redko malo čigro *Sterna albifrons*. Razpoznava mi bila težka, saj sem jo enkrat že videl. Imela je rumen kljun, belo čelo in oranžne noge. Prav po nogah sem jo določil za mladostni (spolno nezreli) osebek. Ves čas mojega opazovanja je čigra strmoglavljala v vodo po ribe.

5. 9. marca 1985 sem opazoval pri Račkih ribnikih. Poleg regelj, prosnikov in enega velikega srakoperja sem opazoval v trstičju še redko tamariskovko *Acrocephalus melanopogon*, ki je ves čas švigala sem ter tja. Zato sem imel tudi kar precej težav, da sem jo lahko determiniral. Po daljšem zasledovanju sem si jo lahko dobro ogledal. Zelo je izstopala bela nadočesna maroga od temno rjave barve na glavi. Tedaj pa sem še opazil, da ptič niha z repom. Sedaj sem bil za trdno prepričan, da res opazujem to vrsto.

6. Dne 7.9.1985 sem bil na rednem obhodu pri Račkih ribnikih in v okolici. Ob osmi uri sem nad velikim ribnikom opazil ujedo, ki je krožila vendar je zaradi velike razdalje nisem mogel determinirati niti z daljnogledom. Opazil sem lahko le, da je bila po zgornji strani temno rjava, spodaj pa svetla. Zatem je počasi odletela proti JV, jaz pa peš za njo. Čez približno pol ure, sem nad jezerom v Ješenci opazil isto ujedo, kako se je spuščala na vodo in lovila ribe. Tedaj sem ugotovil, da gre za ribjega orla *Pandion haliaetus*. Ribjega orla sem opazoval še 15 minut, ves ta čas se je spuščal na vodo, vendar mu ni uspelo uloviti nobene ribe. To lepo ujedo sem imel takrat prvič priložnost opazovati. Kot zanimivost naj dodam, da sem 22.9. imel priložnost opazovati kar tri ribje orle, prav tako na tem jezeru.

7. Ob Račkih ribnikih sem dne 18.9. 1985 opazil rjavo ujedo, ki je zaplula iz gozda na južni strani ribnika. Ob njenem prihodu nad ribnik so se prestrašili rečni galebi in mlakarice, a so se kmalu pomirili. Ko je priletela bliže, sem spoznal rjavega lunja *Circus aeruginosus* in sicer samico, saj sem lahko razločno videl svetlo

teme in grlo. Nekaj časa se je tako spreletavala nad ribnikom, zatem pa v počasnem letu odletela proti SV.

8. Pri opazovanju ob jezeru v Ješenci sem dne 13.10.1985 na SZ strani jezera opazil v zraku belo čapljo, ki se je bila spustila za drevesi na tla. Da bi ugotovil, za katero vrsto gre, sem se napotil v to smer. Ko sem prišel do majhne poseke, sem splašil okrog 20 sivih čapelj, med njimi pa je bilo tudi pet velikih belih čapelj *Egretta alba*. To sem ugotovil tedaj, ko so se dvignile in mi bilo opaznih rumenih prstov tako kot pri mali beli čaplji.

9. Dne 23.11.1985 sem se ob pol treh popoldne vračal z opazovanja v loki. Spotoma sem se ustavil še ob ribniku v Hotinji vasi. Med mlakaricami sem opazil ptiča, ki ga do tedaj še nisem bil videl. S pomočjo daljnogleda, sem ugotovil, da gre za slapnika. S Petersonovim priročnikom pa sem ugotovil, da opazujem polarnega slapnika *Gavia arctica*, ki mi ga je uspelo tudi fotografirati.

10. Popoldne sem se ob 15.12. dne 24. 11.1985 vračal z opazovanja. Tedaj sem pred sabo, kakšnih 100 metrov vstran, opazil galeba, ki se je spreletaval nad polji v Hotinji vasi in dvakrat tudi sedel na tla. Pri tem se je razločno videl širok črn pas na belem repu. V velikosti je presegal rečnega galeba, ki ga sicer dobro poznam. Ko sem doma ugotavljal, za katero vrsto gre, sem s pomočjo ključa prišel do ugotovitve, da je možen edini sivi galeb *Larus canus*, in sicer v mladostnem perju.

Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, p.
Orehova vas - 62312 Slivnica

Naravovarstvena kronika Nature conservancy chronicle

Na sestanku izvršnega odbora našega društva 29. oktobra 1985 so bili obravnavani rezultati društvene ankete. Številni člani so se pritoževali, da v javnosti ni čutiti dejavnosti društva. Nedvomno se je takšno mnenje oblikovalo zaradi pomanjkljive obveščenosti. IO društva je sklenil, da se v Acrocephalusu odpre stalna rubrika - Naravovarstvena kronika, kjer se bodo objavljala poročila o dejavnosti članov in IO pri zaščiti in proučevanju ptic Slovenije in Jugoslavije. Druga tema rubrike pa bo aktivnost članstva pri zaščiti živega sveta Slovenije in Jugoslavije.

Gradivo bo razvrščeno po aktualnih problemih z navedbo, kaj je kateri član društva o neki problematiki objavil, oziroma pisal pristojnim. Hkrati bo ta rubrika v Acrocephalusu tudi bibliografija dejavnosti našega članstva.

IO društva je prosil svojega člana dr. S.D. Matvejeva, da bi zbiral in urejal gradivo za to rubriko.

IO prosi vse člane društva, da čimprej pošljejo naslove člankov, ki so jih objavili 1984/1985 v dnevnem tisku in strokovnih revijah, na naslov: dr. S.D. Matvejev, Ljubljana, Milčinskega 14 14.

Izvršni odbor

ZASTRUPLJANJE VOLKOV IN VARSTVO PTIC

Zastrupljanje volkov je v Evropi prepovedano, ker se z vabami zastrupljajo tudi ptice roparice in druge mesojede živali. Zavod za varstvo naravnih znamenitosti Srbije je javil (14.7.1984), da je Zveza lovskih društev Črne gore nabavila v Italiji "na razprodaji" kemične tovarne 12.000 ampul cianovodika, da bi pozimi zastrupljala volkove. Izvršni odbor našega društva in posamezni člani so takoj napisali protestna pisma: jugoslovanski delegaciji Mednarodnega sveta za lov (CIC) in njegovi centrali v Parizu, Zvezi lovskih društev Črne gore, predsedniku Izvršnega

sveta SR Črne gore osebno. Hkrati so bila poslana opozorila sekretariatom za zdravstvo Črne gore, Kosova, Srbije in Bosne in Hercegovine, da je v privatni lasti nevaren strup, ki lahko "po lovski liniji" pride v sosedne republike. Odgovorov ni bilo. Pozimi 1984/85 akcija zastrupljanja volkov ni bila izvedena, toda kje je strup, ne vemo.

Na zahtevo makedonskih lovcev so italijanski lovci prinesli 1.000 gramov strihnina. V Politiki sta se pojavila članka: Zastrupljajo volkove - uničujejo ptice, Moritev živali (23. in 25. 1.1985). Izvršni odbor našega društva je v Politiki (14.2.) in v Delu (30.3.) objavil Pismo iz Slovenije - Proti zastrupljanju volkov. Dva dni kasneje je Zavod za varstvo narave Srbije v Politiki podprl našo akcijo. Kopije pisma so bile poslane vsem republiškim zavodom za varstvo narave in vsem sekretariatom za ljudsko zdravje sosednih republik kot tudi komitejem za poljedelstvo in gozdarstvo. Edini odgovor je poslal komite iz Bosne in Hercegovine.

Toda v Makedoniji se sredi izjemno ostre zime akcija nadaljuje. Kakšni so rezultati na volkovi, ne vemo, toda ptice trpijo (Poboj orlov - Politika 7.4., Poboj ptic v okolici Dubrovnika - Delo 9.4.). Šele pozno spomladi je bila akcija ustavljena. O njej so govorili tudi na I. kongresu biosistematikov Jugoslavije v Skopju (13.9.). Muzej v Skopju je bil obveščen, da je bil ostanek strihnina predan veterinarjem.

Na 3. konferenci ornitologov Jugoslavije, ki jo je organiziralo naše društvo (10.3.), je bila sprejeta protestna resolucija (glej Acrocephalus 32), ki je bila poslana vsem pristojnim v Makedoniji in Jugoslaviji. Upajmo, da bo zastrupljanje volkov (in ptic) v Jugoslaviji z zakonom prepovedano, kar je resolucija izrecno zahtevala.

Dr. S.D. Matvejev
61000 Ljubljana
Milčinskega 14

VARSTVO GOZDOV IN PTIC V TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU

Med ornitološko ekskurzijo okoli Bohinjskega jezera (20.5.1985) smo opazili na Ukancu in okoli hotela Zlatoroga nenadzorovano sekanje gozdov in posameznih dreves. Domačini so povedali, da Kmetijska zadruga Srednja vas čisti pašnike in da bo naredila pot po severni obali jezera. To smo javili zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine SRS in na njihov nasvet poslali protestno pismo (12.5.). Upravi inšpekcijskih služb za Gorenjsko, v katerem smo dokumentarno prikazali škodljivost sekanja gozdov za življenje ptic in živali, ki preživijo zimo na Ukancu in na prisojnih pobočjih Pršivca. Kritizirali smo tudi novo pot za odvoz drv. Kopije pisma smo poslali Republiški komisiji za kmetijstvo in gozdarstvo, upravi Triglavskega narodnega parka, Zavodu za varstvo naravne dediščine in drugim.

Poleti se je sekanje gozda nadaljevalo. 28. in 29. avgusta so nezakonito izsekali 1900 m dolg kolovoz po stezi za pešce ob severni obali jezera. To je razburilo javnost (Delo 2., 3., 4.9. in dalje). Naše protestno pismo je podprl samo Zavod za varstvo naravne dediščine (7.8.). V Delu je bil objavljen naš prispevek, ki opozarja, da gozdove v Triglavskem narodnem parku sekajo, ker niso dovolj zaščiteni (28.9.). To trdi tudi komisija za varstvo gozdov pri Zvezi društev za varstvo narave SRS v svojem poročilu 12.9.1985 in meni, da je sekanje gozdov in gradnja poti nedovoljen poseg v naravo. Na žalost komisija predlaga status quo zaradi neenotne interpretacije določil zakona o gozdovih in zakona o kmetijskih zemljiščih. Na društvenem ornitološkem izletu 16.11.1985 smo ugotovili, da gozdove še naprej sekajo.

Dr. S.D. Matvejev
61000 Ljubljana
Milčinskega 14

VARSTVO PTIC IN KANJONA TARE

V Delu je bilo 4.5.1984 objavljeno, da je bil med Črno goro, Srbijo in Bosno in Hercegovino sklenjen sporazum o gradnji vrste hidroelektrarn, od katerih bo ena preplavila kanjon reke Tare - gnezdišče redkih ptic. Po vsej Jugoslaviji so se zvrstili protesti v dnevnem in strokovnem tisku. Najglasnejši so bili Slovenci. Kljub temu se delo na tem projektu nadaljuje. Na mednarodni letni konferenci UNESCO v Buenos Airesu od 29.10. do 2.11.1984 bi naj kanjon Tare zbrisali s spiska mednarodnih naravnih znamenitosti (Delo, 9.10.1985). Izvršni odbor našega društva je začel odločno akcijo: pisal je predsedstvu mednarodne konference UNESCO v Buenos Airesu in sedežu UNESCO v Parizu ter prosil, da s svojo avtoriteto prepreči jo potopitev kanjona. Kopije tega dopisa so bile 20.10. poslane vsem zavodom za varstvo narave v Jugoslaviji, vsem izvršnim svetom republik in vsem akademijam znanosti.

Zaradi pritiska javnosti so projektanti spremenili projekt "v korist Tare" in s tem preprečili brisanje s spiska svetovne naravne dediščine. Pokazalo pa se je, da je nova lokacija slabša od stare, in protesti se nadaljujejo. V Delu je 27.2.1985 objavljen članek Tara skriva še veliko neraziskanega. Napisal ga je član izvršnega odbora našega društva. Zveza društev za varstvo narave v Sloveniji je poslala ZIS protest s podpismi več ko 600 uglednih državljanov. Podpisali so se tudi člani našega društva.

Naposled je bil 13.4.1985 v Delu objavljen članek Sotesko Tare hočejo imeti nedotaknjeno, ki sporoči, da bo ZIS ugodil splošni želji Jugoslovanov. Tako je tudi bilo: kanjon Tare bo ostal in ptice v njem, da bodo živele svoje življenje.

Dr. S.D. Matvejev
61000 Ljubljana
Milčinskega 14

Nove knjige New books

MALI SESALCI (B. KRYŠTUFEK), Prirodoslovno društvo Slovenije, 1985, Ljubljana

Knjižica, razmnožena v ofsetni obliki, je izšla kot priročnik v okviru mladinske raziskovalne akcije "Okolje v Sloveniji" kot 4. knjižica v sklopu "Naša rodna zemlja". Pisana je za srednješolski nivo. Avtor, ki je sam izdelal tudi številne risbe, nam predstavlja male sesalce, rove, voluharice in miši, ki so zaradi skritega življenja slabo poznani.

V prvem poglavju dobimo informacije o vlogi malih sesalcev v ekosistemu. Snovi v ekosistemu krožijo, prav tako se tu pretaka energija, od zelenih rastlin, ki sončno energijo pretvarjajo v kemično (ogljikovi hidrati), do živali, ki to energijo porabijo. Tako imajo pomembno mesto pri pretoku energije skozi ekosistem tudi mali sesalci.

Drugo, najobširnejše poglavje je posvečeno malim sesalcem v izbljuvkih sov. Ker sta velikost in oblika izbljuvkov, v katerih so kosti plena, značilni za posamezno vrsto sov, lahko na razmeroma lahek način ugotovljamo njihovo prehrano. Izbljuvke je treba na primeren način obdelati, posušiti, stehtati in prešteti posamezne kosti, nato pa shraniti v vrečice, opremljene z vsemi potrebnimi podatki o kraju in datumu najdbe izbljuvka. Nato dobimo v knjižici izčrpne podatke, kako se lotimo določevanja kosti. Predvsem so ohranjene v izbljuvkih čeljustnice in zobovje, ki so za sistematiko vrst tudi najbolj odločilni. Jedro priročnika je ključ za določevanje posameznih vrst malih sesalcev.

V zadnjem poglavju je nekaj praktičnih vaj iz biologije nekaterih malih sesalcev. Dobimo navodila, kako na preprost način ugotovljamo vpliv cestnega prometa na populacije ježev, kako ugotovljamo populacijsko gostoto krtov, in nazadnje, kako ugotovljamo prehrano poljske voluharice.

MLADINSKA RAZISKOVALNA AKCIJA

»Okolje v Sloveniji«

III. RAZISKOVANJE TAL

NAŠA RODNA ZEMLJA

4

MALI SESALCI

Prirodoslovno društvo Slovenije
Ljubljana, oktobra 1985

Knjižica je pisana poljudno in razumljivo, strokovno na visoki ravni. Nedvomno bo pritegnila marsikaterega mladega bralca, da bo začel raziskovati skrivnostno življenje malih sesalcev in dinamiko njihovih populacij. Še prav posebej bodo knjižice veseli vse številnejši opazovalci in proučevalci ptičev, ki jih prvenstveno zanimajo prehranjevalne povezave med sovami in malimi sesalci.

Upamo, da bomo priročnik v bodoče lahko dobili v še bolj razširjeni obliki, kjer bodo vsaj na kratko predstavljene posamezne vrste malih sesalcev, popravljenih pa bo tudi nekaj napak, ki so se prikradle v tej izdaji (zadnji del podpisa k spodnji sliki na str. 2. sodi k sliki na str. 25, na sliki 27 je napačno označen način merjenja GNZ - meri se od zadnjega meljaka do sekalca).

Knjižico vsem toplo priporočamo. Dobimo jo lahko v pisarni Prirodoslovnega društva Slovenije, Novi trg 4 v Ljubljani, cena izvoda pa je 150 dinarjev.

Janez Gregori
Podkoren 72
64280 Kranjska Gora

Društveni izleti Association outings

KOMARNIK

Dne 15.6.1985 smo organizirali društveni izlet v Duplek pri Mariboru. Kljub dežju, ki ni hotel ponehati, se nas je izleta udeležilo 12 članov. Obiskali smo loge ob Dravi in gramoznico, v kateri so bile najbolj zanimive breguljke, ki so v tem času že imele mladiče. Našteli smo jih 40 gnezdečih parov. Slabo vreme jih ni prav nič oviralo pri hranjenju nenasitnih mladičev. V tem letu so si breguljke naredile nove gnezdilne rove v dveh peščenih stenah, lansko gnezdišče pa so opustile. Za nekatere med nami je bilo to prvo srečanje z breguljkami. Zraven smo opazovali še druge zanimive gnezdilke, kot so: kovaček, mali deževnik, drevesna cipa, močvirska trstnica in vrsta drugih.

Že do kože premočeni smo obiskali še ornitološki rezervat Gaj v Brezju, katerega ustanovitelj je Društvo za varstvo in vzgojo ptic v Mariboru. Večina nameščenih gnezdnic je bila že prazna, odkrili smo le še dva para belovratih muharjev. Številne speljane siničje družine pa so se veselo oglašale po gozdičku, večkrat se je oglasil tudi kobilar. Skupno število opaženih ptic je skromno, zaradi naliva je bilo opaženih samo 30 vrst. Med ogledom rezervata je nenadoma prenehalo deževati, in ko smo se napotili domov, nas je pozdravilo še sonce. F. Bračko

BLEJSKO JEZERO

Bil je lep, sončen zimski dan. Zjutraj mraz - do -10°C . Jezero je pokrival debel led, a čez dan se je sneg na soncu povsod topil. Nezaledenela voda je bila samo pri Mlinem in v ustju rečice, ki se izliva v jezero pri čolnarskem centru.

Bilo nas je sedem. Napotili smo se po obali proti ustju rečice. Od daleč se je videlo, da so tam ptice. In res, na zaledeneli površini kakšnih 20 kvadratnih metrov smo naleteli na približno 150 mlakaric, 50 lisk in 3 labode. Ptice so bile zelo lačne, zato so nekatere udeleženci tega ornitološkega izleta ostali brez zajtrka (prosto-voljno).

V mešanem bukovem in jelovem gozdu na prisojni strani jezera je bilo veliko ptic. Zlasti številni so bili liščki *C. carduelis*, bili so v jatah po 50 in več primerkov. Našteli smo 21 vrst ptic.

Ptice so bile najbolj aktivne od 9. do 13. ure. To je pravi čas za zimsko opazovanje. Ta uspeli izlet smo opravili na koncu izjemno ostre zime 23. februarja 1985. Dr. S. D. Matvejev

ZELENCI

V okviru društvenih izletov v letu 1985 smo krenili 19. oktobra v okolico Zelencev, izvira Save pri Podkorenu. Zjutraj ni kazalo najlepše, vreme pa nam je postajalo vse bolj naklonjeno in doživeli smo lep oktobrski dan, ki je ves žarel v številnih barvah. Število udeležencev je bilo skromno, bilo nas je šest, toliko bolj vzpodbudno pa je bilo, da nam je delalo družbo kar pet mladih naraščajnikov.

Iz Podkorena smo šli ob desnem bregu Save in naprej ob močvirju, kjer so tudi letos poleg mlakaric, malih ponirkov in zelenonogih tukalic gnezдили mokoži. Vrste ptičev, ki smo jih srečevali, so bile običajne za ta čas, brinovke, ščinkavci, pinože, čižki, siive pevke pa številni krivokljuni. Blizu Zelencev je Dare Šere že pred glavnino izletnikov postavil mreže, in ko smo prišli do tja, je imel v vrečkah že kar bogat "plen": siive pevke, taščice, meniščki, plavčki, vrbje listnice, rumenoglavi kraljički, liščki, brezovčki, dolgorepke... Ko so bili opremljeni z obročki, so spet svobodno odleteli.

Ob Zelencih, ki so nas vse znova očarali s svojo smaragdno zeleno barvo, smo odšli naprej do Rateč in počasi po trasi bivše železniške proge spet nazaj. Ko smo opazovali Zelence in bližnje močvirje, smo marsikje videli močteče posege v ta edinstveni predel, najbolj očitno je zasipavanje močvirja z različnim materialom in smetmi. Kar neverjetno je, da tudi po zakonski plati ni narejenega nič. Pobuda Prirodoslovnega društva Slovenije pred nekaj leti, da se Zelenci z bližnjim močvirjem zakonsko zavarujejo, je žal naletela na gluha ušesa. Več kot nujno je, da se ta pobuda spet oživi. Janez Gregori.

Kazalo letnika Contents of the annual publication

IMENSKO KAZALO - ČLANKI

- Božič, I.: - Poročilo o obročkanju ptičev v Sloveniji v letu 1985, št. 25, str. 23
- Bračko, F.: - Kolonija sive čaplje *Ardea cinerea* v Bišu ogrožena, št. 25, str. 38
- Društveni izlet: Duplek, št. 26, str. 74
- Geister, I.: - Račka nevestica *Aix sponsa* na Bledu, št. 23, str. 6
- Nove knjige: Identification Guide to European Passerines, (Lars Svensson), št. 23, str. 12
- Nove knjige: The British Birds Mystery Photograph Book (J.T.R. Sharrock), št. 24, str. 13
- Moraliteta o goseh, št. 25, str. 33
- Nove knjige: Oiseaux Nicheurs de la Haute Vallée de l'Orbe (D. Glayre, D. Magnenat), št. 25, str. 52
- Predlog za zavarovanje dela Sečoveljskih solin, št. 26, str. 57
- Gjerkeš, M.: - Poročila odkoderkoli: Ankaran, št. 24, str. 32
- Gregori, J.: - Ali mala cipa *Anthus pratensis* gnezdi v Sloveniji, št. 25, str. 37
- Društveni izlet: Zelenci, št. 26, str. 74
- Nove knjige: Mali sesalci (B. Kryštufek), št. 26, str. 73
- Grošel, P.: - Akcija skalni golob *Columba livia* v Sloveniji, št. 24, str. 28
- Janžekovič, F.: - Ali mala čigra *Sterna albifrons* gnezdi na Ptujskem jezeru, št. 23, str. 9
- Pojavljanje triprstega galeba *Rissa tridactyla* na Štajerskem, št. 26, str. 53
- Kurillo, J.: - Prezimovanje galebov na Savi v Kranju v januarju 1985, št. 24, str. 18
- Matvejev, S.D.: - Društveni izlet, Bled, št. 26, str. 74
- Naravovarstvena kronika: Zastrupljanje volkov in varstvo ptic, št. 26, str. 71
- Naravovarstvena kronika: Varstvo gozdov in ptic v Triglavskem narodnem parku, št. 26, str. 71
- Naravovarstvena kronika: Varstvo ptic in kanjona Tare, št. 26, str. 71
- Nepodpisani avtor: Sklepi tretje konference ornitologov Jugoslavije, št. 24, str. 17
- Ota, D.: - Gnezdi tev velikega škurha *Numenius arquata* na Ljubljanskem barju v letu 1985, št. 24, str. 21
- Foto trenutek: Priba *Vanellus vanellus*, št. 24, str. 29
- Sovinc, A.: - Letna skupščina, št. 23, str. 14
- Ujet "rumeni" brezovček *Acanthis flammea*, št. 24, str. 29
- Šere, D.: - Pojavljanje odraslih in mladih plašic *Remiz pendulinus* v gnezditvenem obdobju leta 1984, št. 23, str. 7
- Ali močvirski in pikasti martinec *Tringa glareola et ochropus* gnezdi ta na Pohorju, št. 23, str. 9
- Rdečenogi martinec *Tringa totanus* gnezdi v Sloveniji, št. 25, str. 35
- Mali strnad *Emberiza pusilla* ugotovljen v Sloveniji, št. 25, str. 6
- Acro-projekt, št. 24, str. 25
- Škornik, I.: - Planinski orel *Aquila crysaetos* gnezdi tudi v slovenskem Primorju, št. 25, str. 40
- Od kod ovratniški papagajček *Psittacula krameri* na slovenski obali, št. 25, str. 44
- Mala čigra *Sterna albifrons* gnezdi v Sečoveljskih solinah, št. 26, str. 55
- Štumberger, B.: - Prezimovanje pritlikavega kormorana *Phalacrocorax pygmeus* na Ptujskem jezeru, št. 23, str. 2
- Tome, D.: - Foto trenutek, št. 23, str. 16: Navadna čigra *Sterna hirundo*
- Tome, B.: - Foto trenutek: Mali deževnik *Charadrius dubius*, št. 25
- Trilar, T.: - Poboj ptic v okolici Dubrovnika, št. 24, str. 26
- Zastrupljanje volkov v Črni gori in Makedoniji, št. 24, str. 27
- Ekскурzija na Šar planino, št. 26, str. 59
- Foto trenutek: Taščica *Erithacus rubecula*, št. 26
- Vogrin, M.: - Poročila od koderkoli: Hotinja vas, št. 24, str. 31
- Poročila od koderkoli: Hotinja vas, št. 26, str. 71
- Župančič, A.O.: - Uvodnik, št. 23, str. 1

IMENSKO KAZALO - IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE

- Bibič, A.: - Mali žagar *Mergus albellus*, št. 25, str. 47
 Bračko, F.: - Skol selec *Falco peregrinus*, št. 23, str. 11
     Carar *Turdus viscivorus*, št. 23, str. 11
     Rečni cvrčalec *Locustella fluviatilis*, št. 23, str. 11
     Zlatouhi ponirek *Podiceps auritus*, št. 25, str. 46
     Modra taščica *Luscinia svecica*, št. 25, str. 46
 Geister, I.: - Planinski orel *Aquila crysaetos*, št. 23, str. 10
     Čebelar *Merops apiaster*, št. 23, str. 11
     Kosec *Crex crex*, št. 25, str. 48
     Čebelar *Merops apiaster*, št. 25, str. 49
     Slegur *Monticola saxatilis*, št. 25, str. 50
     Brškinka *Cisticola juncidis*, št. 25, str. 50
     Trstni strnad *Emberiza schoeniclus*, št. 26, str. 69
 Janžekovič, F.: - Beloliska *Melanitta fusca*, št. 23, str. 10
     Črni martinec *Tringa erythropus*, št. 23, str. 11
     Tatarska žvižgavka *Netta rufina*, št. 25, str. 47
     Kričava čigra *Sterna sandvicensis*, št. 25, str. 49
     Mestna lastovka *Delichon urbica*, št. 25, str. 50
     Snežni strnad *Plectrophenax nivalis*, št. 25, str. 51
     Žličarka *Platalea leucorodia*, št. 26, str. 66
 Kazmierczak, K.: - Siva čaplja *Ardea cinerea*, št. 26, str. 66
     Uralska sova *Strix uralensis*, št. 26, str. 67
 Miklavec, M.: - Mali žagar *Mergellus albellus*, št. 26, str. 67
 Ogrin, M.: - Žličarica *Anas clypeata*, št. 25, str. 47
     Vrbja listnica *Phylloscopus collybita*, št. 25, str. 51
 Polak, S.: - Uralska sova *Strix uralensis*, št. 24, str. 30
     Mali slávec *Luscinia megarhynchos*, št. 25, str. 50
 Sfiligoj, F.: - Labod grbec *Cygnus olor*, št. 24, str. 30
 Šere, D.: - Belohrbtni detel *Dendrocopos leucotos*, št. 23, str. 11
     Močvirska trstnica *Acrocephalus palustris*, št. 23, str. 12
     Severni repnik *Acanthis flavirostris*, št. 23, str. 12
     Vrtni strnad *Emberiza hortulana*, št. 23, str. 12
     Čopasta čaplja *Ardeola ralloides*, št. 25, str. 46
     Črna štoklja *Ciconia nigra*, št. 25, str. 47
     Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*, št. 25, str. 48
     Rjavi galeb *Larus fuscus*, št. 25, str. 49
     Srpična trstnica *Acrocephalus scirpaceus*, št. 25, str. 51
     Plašica *Remiz pendulinus*, št. 25, str. 51
     Veliki skovik *Otus scops*, št. 26, str. 68
     Mali skovik *Glaucidium passerinum*, št. 26, str. 68
     Močvirski martinec *Tringa glareola*, št. 26, str. 68
     Pikasti martinec *Tringa ochropus*, št. 26, str. 68
     Mlinarček *Sylvia curruca*, št. 26, str. 69
 Štumberger, B.: - Žličarka *Platalea leucorodia*, št. 26, str. 66
     Triprsti galeb *Rissa tridactyla*, št. 26, str. 68
     Čebelar *Merops apiaster*, št. 26, str. 68
 Tome, D.: - Komatna tekica *Glareola spec.*, št. 25, str. 48
 Trilar, T.: - Koconoga kanja *Buteo lagopus*, št. 24, str. 30
     Beločela gos *Anser albifrons*, št. 25, str. 46
     Velika bela čaplja *Egretta alba*, št. 25, str. 46
     Črni škarnik *Milvus migrans*, št. 26, str. 67
     Grmovščica *Phylloscopus sibilatrix*, št. 26, str. 68
 Vrhovnik, D.: - Zvonec *Bucephala clangula*, št. 26, str. 67
     Plašica *Remiz pendulinus*, št. 26, str. 69
     Tamari skovka *Acrocephalus melanopogon*, št. 26, str. 69

Foto trenutek Camera's eye view

TAŠČICA *Erithacus rubecula*

Posnetek je nastal v sončnem februar-skem poldnevu na domačem macesnu v Stražišču leta 1979.

Že več zim zapored sem si ogledoval taščice, ki so se hodile kopat v jarek ob cesti in se nato sušile na našem macesnu. Tja pa so hodili tudi vrabci, ki mi še danes pomenijo svojevrsten fotografski izziv. Leto poprej sem si pri očetu izgovoril staro Practiko in zanjo kupil 200 mm teleobjektiv. Tako sem tega dne, kot še mnogokrat potem, zaman čakal vrabce, ko je na macesen pri skakljala kot miš mokra taščica. Izostрил sem in hitel pritiskati na sprožilec, dokler ni zmanjkalo filma. V začetniškem zanosu je nastala serija posnetkov, iz katere sem kasneje lahko izbral le enega uporabnega. Tako se mi je že pri mojem sramežljivem spogledovanju s fotografijo potrdilo pravilo, ki je že neštetokrat obveljalo, še posebej v naravoslovni fotografiji: namreč le množica posnetkov prinese kaj uporabnega.

FOTO: Tomi Trilar

CORRIGENDA

V jubilejni 25. številki ACROCEPHALUSA so skladno s slavnostnimi poudarki prišle bolj kot sicer do izraza nekatere uredniške slabosti. Poleg kronične zamude so to predvsem napake. Opravičevati bi se hotel z naglico, ki pa je le drug obraz zamude. Naj bo objava teh napak prvo znamenje radikalnejše skrbi za čistejše berilo.

Popravki večjih napak so tile:

V prispevku Moraliteta o goseh

Nepopoln stavek iz 15. vrstice na str. 33 pravilno glasi: "Koliko skrbnih priprav za nekaj tako bežnih trenutkov", sem resignirano povezoval vtise pravkar minulega dogodka v še vedno očaranem razpoloženju. Po ponovnem pregledu priročnika sem se prepričal, da sem opazoval njivske-gosi *Anser fabalis*.

Odstavek na str. 34 pravilno prične: "Ko sem to dognal, se je bilo vredno zamisliti. Predvsem nad presenetljivim in hrabrim občutkom, da sem te znate nemara veliko bolj vesel kot pravilne determinacije."

V prispevku Zlatouhi ponirek *Podiceps auritus* na str. 48 odstavek druge kolone pravilno pričenja: "Dne 28.1.1985 sem primerek ponovno opazoval na mariborskem otoku, 16.2. pa sta se tam zadrževala celo 2 ponirka. Zanimivo je, da se nista družila, lahko bi rekel, da sta se drug drugega izogibala."

V prispevku Mali žagar *Mergus albellus* - str. 47 je napaka pri avtorjevem priimku, ki pravilno glasi Bihč.

V prispevku Rdečenoga postovka *Falco vespertinus* str. 47 manjka navedba avtorja: Dare Šere, Glinškova ploščad 12, Ljubljana.

Prispevek Navadni zvonec *Bucephala clangula* na strani 47 pa je bil tokrat pomotoma objavljen že drugič, prvič v št. 22.

V prispevku Črna štokrlja *Ciconia nigra* na str. 47 manjka letnica opazovanja - 1985.

UREDNIK

VSEBINA

CONTENTS

Pojavljanje triprstega galeba <i>Rissa tridactyla</i> na Štajerskem	53	Appearance of the Kittiwake <i>Rissa tridactyla</i> in the Slovene region of Štajersko
Mala čigra <i>Sterna albifrons</i> gnezdi v Sečoveljskih solinah	55	Little Tern <i>Sterna albifrons</i> breeds at the Sečovlje Salt-works
Predlog za zavarovanje dela Sečoveljskih solin	57	A proposal for protection of a part of the Sečovlje Salt-works
Ekскурzija na Šar planino	59	A trip to Šar planina
Skrivnostna fotografija	65	Mystery photograph
Iz ornitološke beležnice:	66	From the ornithological notebook:
<i>Platalea leucorodia</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Mergellus albellus</i> , <i>Bucephala clangula</i> , <i>Milvus migrans</i> , <i>Strix uralensis</i> , <i>Otus scops</i> , <i>Glaucidium passerinum</i> , <i>Rissa tridactyla</i> , <i>Tringa glareola</i> , <i>Tringa ochropus</i> , <i>Merops apiaster</i> , <i>Phylloscopus sibilatrix</i> , <i>Remiz pendulinus</i> , <i>Acrocephalus melanopogon</i> , <i>Sylvia curruca</i> , <i>Emberiza schoeniclus</i>		
Poročila od koderkoli	69	Reports from here and there
Naravovarstvena kronika	71	Nature conservancy chronicle
Nove knjige	73	New books
Društveni izleti	74	Association outings
Kazalo letnika	75	Contents of the annual publication